

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

ВИКОРИСТАННЯ YOUTUBE ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ
МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувач 2 курсу
Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної програми
«Початкова освіта»
Халова Аліна Олександрівна
Керівник докторка філософії пед. наук,
Бальоха А.С
Рецензент вчитель вищої категорії,
вчитель-методист ЗЗСО № 41
Херсонської міської ради,
Тонконог Тетяна Володимирівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ YOUTUBE	8
1.1. Теоретичне осмислення поняття мовлення, його структурних компонентів і функціонального призначення.....	8
1.2. Сучасні підходи до формування мовлення в учнів початкової школи.....	13
1.3. Використання платформи YouTube як засобу розвитку мовлення молодших школярів.....	22
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ YOUTUBE ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	30
2.1. Аналіз реалізації проблеми у сучасній практиці початкового навчання.....	30
2.2 Організація експериментального дослідження з використання платформи YouTube для розвитку мовлення третьокласників.....	35
2.3. Результати дослідження.....	44
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	56
Додаток А. Анкета для вчителів початкових класів.....	56
Додаток Б. Завдання для констатувального етапу експерименту.....	58
Додаток В. Завдання для контрольного етапу експерименту.....	59
Додаток Г. Підготовчі вправи для 3 класу	60

Додаток Д. Текстові вправи для 3 класу	65
Додаток Ж. Ситуаційні вправи для 3 класу	69

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена пріоритетами реформування освіти в контексті концепції Нової української школи, яка зазначає певні вимоги до формування мовленнєво-комунікативної компетентності молодших школярів. Особлива увага в освітньому процесі зосереджується на розвитку здатності дітей ефективно спілкуватися, виявляти мовну активність, а також на забезпеченні їхньої готовності до повноцінного опанування навчального матеріалу.

Розвиток мовлення учнів початкових класів як фундамент комунікативної та пізнавальної активності є однією з ключових проблем сучасної методики навчання української мови в початковій школі. Формування правильного, виразного, логічно й ситуативно доцільного мовлення є важливою передумовою успішної соціалізації дитини та її подальшої освітньої траєкторії.

Рідна мова виступає провідним засобом пізнання світу, засвоєння культурних цінностей, інтеграції в суспільство та формування особистісної ідентичності. Вона є основою національної самосвідомості, духовного розвитку, самовираження та міжособистісної взаємодії, що особливо важливо в умовах глобалізованого та полікультурного світу.

Сучасні трансформації в соціальному, інформаційному та освітньому середовищах вимагають від педагогіки пошуку нових, ефективних підходів до організації навчального процесу. Цифровізація освіти відкриває нові можливості для формування мовленнєвих навичок учнів через інтеграцію мультимедійних ресурсів і цифрових платформ. У цьому контексті особливу увагу привертає використання відеоконтенту, зокрема матеріалів, розміщених на платформі YouTube.

На сучасному етапі розвитку освіти значна частина освітніх ресурсів трансформується у цифровий формат, що дає змогу урізноманітнювати засоби навчання, індивідуалізувати підхід до кожного учня, сприяти

інтерактивному, діалоговому спілкуванню та розвитку комунікативної активності дітей. Платформа YouTube, яка активно використовується в повсякденному житті, має значний дидактичний потенціал, зокрема у формуванні усного мовлення молодших школярів. Вона дає змогу створювати комунікативні ситуації, адаптовані до інтересів і вікових особливостей дітей, активізувати їхню мовленнєву взаємодію, стимулювати самовираження та мовну творчість.

Питання розвитку усного мовлення розглядалися у працях таких вітчизняних учених, як В. Бадер, М.Вашуленко, Л. Варзацька, О.Вашуленко, К. Пономарьова та ін. Однак проблема методичного використання YouTube як інструменту розвитку мовлення в молодших школярів залишається недостатньо дослідженою.

Аналіз наукових джерел свідчить про фрагментарне висвітлення лінгвістичних характеристик відеоконтенту та можливостей його педагогічної інтеграції в початкову мовну освіту. Деякі науковці (А.Кравець, М. Балюк, О. Гаврилюк) розглядають особливості онлайн-комунікації та цифрового дискурсу, а інші (Є.Холод, Ю.Плетенецька, І.Денчик, Л.Доброводова) акцентують увагу на лінгвістичних аспектах відеоматеріалів. Проте в контексті початкової школи використання YouTube для цілеспрямованого розвитку усного мовлення все ще потребує методичного обґрунтування й практичної апробації.

Отже, використання YouTube як засобу розвитку мовлення, на нашу думку, є актуальною та важливою педагогічною проблемою, яка зумовила вибір теми магістерського дослідження: **«Використання YouTube як засобу розвитку мовлення здобувачів початкової освіти»**.

Дослідження здійснювалося в межах **наукової тематики** кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету та узгоджено з її пріоритетними

науково-дослідними напрямками.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності системи роботи з розвитку усного мовлення учнів молодшого шкільного віку засобами платформи YouTube.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати сутність поняття «мовлення», його функції та структурні компоненти.
2. Охарактеризувати методичні підходи до розвитку мовлення молодших школярів.
3. Дослідити потенціал платформи YouTube як засобу формування мовлення.
4. Розробити, впровадити та оцінити ефективність системи з розвитку мовлення третьокласників на основі використання YouTube.

Об'єкт дослідження: процес розвитку мовлення здобувачів початкової освіти.

Предмет дослідження: YouTube платформа як засіб розвитку мовлення здобувачів початкової освіти.

З метою досягнення поставленої мети та розв'язання окреслених завдань було застосовано сукупність взаємодоповнювальних методів дослідження, що охоплюють як теоретичний, так і емпіричний рівні наукового аналізу.

До **теоретичних методів** віднесено: систематизацію та узагальнення наукових джерел з проблеми розвитку мовлення молодших школярів і використання цифрових освітніх ресурсів; порівняльний і логіко-аналітичний аналіз наукових праць з методики навчання української мови у початковій школі; теоретичне моделювання та обґрунтування системи роботи з використанням відеоконтенту платформи YouTube для

формування мовлення учнів.

До **емпіричних методів** належать: анкетування з метою виявлення стану впровадження цифрових ресурсів у мовленнєву практику; педагогічний експеримент, який включав констатувальний, формувальний і контрольний етапи, з метою перевірки ефективності розробленої системи роботи; спостереження за мовленнєвою активністю учнів у процесі освітньої діяльності; якісний і кількісний аналіз результатів експерименту для визначення динаміки мовленнєвого розвитку дітей.

Практичне значення результатів дослідження: матеріали, узагальнені в межах кваліфікаційного дослідження, можуть бути використані вчителями початкових класів у практиці викладання української мови, зокрема на уроках у 3 класі. Запропонована система роботи із застосуванням відеоконтенту платформи YouTube сприятиме підвищенню ефективності формування мовлення молодших школярів, урізноманітненню методичних прийомів, а також активізації мовленнєвої діяльності учнів.

Розроблені завдання та методичні рекомендації можуть бути впроваджені в освітній процес як у межах традиційного навчання, так і в умовах змішаного чи дистанційного формату, з урахуванням вікових і пізнавальних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

Апробація результатів дослідження здійснювалась шляхом їх представлення на наукових конференціях та у фахових публікаціях. Основні положення роботи висвітлено у збірниках матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції Science and Education: Synergy of Innovation (Берлін, 26–28 жовтня 2025 р.), I Міжнародної науково-практичної конференції Innovations of Modern Science and Education (Ванкувер, 2–4 жовтня 2025 р.), а також у матеріалах VIII Всеукраїнської студентської наукової конференції Формування сучасної науки: методика та практика (Львів, 17 жовтня 2025 р.).

Додатково апробація результатів дослідження реалізовувалась через участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції (з міжнародною участю) «Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства» (Івано-Франківськ, 14–15 травня 2025 р.), а також у студентській науковій конференції «Магістерські наукові горизонти: теорія і практика» (13 листопада 2025 р.). Представлені результати підтвердили наукову новизну та практичну значущість проведеного дослідження.

Структура наукового дослідження включає вступ, два змістовні розділи, підсумкові висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ YOUTUBE

1.1. Теоретичне осмислення поняття мовлення, його структурних компонентів і функціонального призначення

Мовлення посідає важливе місце в життєдіяльності будь-якого соціального колективу та у процесі трудової взаємодії, оскільки саме через мовлення забезпечується обмін інформацією між людьми. Саме з усної форми мовлення бере свій початок писемна мова, яка, у свою чергу, відображає культурно-історичний досвід людства. Оволодіння усним мовленням передбачає не лише знання слів, а й уміння розпізнавати їх доцільність у конкретній комунікативній ситуації, а також розуміння додаткових невербальних засобів вираження думки - міміки, жестів, інтонаційних відтінків [3, с. 28].

Мовлення трактується як цілеспрямований процес мовленнєвої діяльності, спрямований на комунікацію, обмін та сприйняття інформації через усне використання мовних засобів – слів, словосполучень і речень. Воно виступає фундаментальною формою міжособистісної взаємодії, що реалізує мовну систему в умовах реального мовленнєвого середовища. [8, с. 17].

Відповідно до позиції В. І. Бадер, «мовлення складається з низки структурних компонентів, які є невід’ємними елементами мовленнєвої діяльності людини. Вони формують цілісний процес породження та сприймання мовлення, забезпечуючи ефективність мовної комунікації і складаються з таких компонентів» (рис.1.1):

Рис.1.1. Складові мовлення

Зазначені структурні елементи перебувають у взаємозв'язку, забезпечуючи формування цілісного, змістовного та логічно впорядкованого усного висловлювання.

На думку Г. Ткачук, формування усного мовлення вимагає системної та послідовної роботи над усіма його складовими. Зокрема, йдеться про розвиток фонетичної виразності, збагачення лексичного запасу, формування граматично правильного мовлення, а також уміння логічно поєднувати висловлювання в межах зв'язного мовлення. [40, с. 13].

Як зазначає О. В. Петрик, мовлення слід розглядати як динамічний процес породження й сприймання висловлювань, що є особливою формою людської активності, спрямованої на забезпечення міжособистісної комунікації [34, с. 8]. Таким чином, мовлення постає як слухоорієнтований процес говоріння, що має складну комунікативну та структурну природу, і забезпечує ефективний обмін думками між учасниками спілкування.

Усне мовлення, як і будь-який інший його різновид, виконує низку функцій, що визначають його комунікативне призначення. Його основним змістом є здійснення комунікації, яка реалізується через функції повідомлення (передача інформації) та впливу (спонукання до дії) як на самого мовця, так і на інших учасників мовленнєвої взаємодії.

До основних функцій усного мовлення, розвиток яких є пріоритетним у дошкільному та молодшому шкільному віці, належать: інформативна, комунікативна, емоційно-експресивна та формативна (див. рис. 1.2) [44].

З метою формування зазначених функцій доцільним є використання таких педагогічних методів і прийомів, як рольові ігри, що стимулюють розвиток комунікативних навичок, виразності мовлення та здатності до мовного самовираження; вправи на збагачення словника, які сприяють інформативній функції; описові завдання, розповіді про події, тренування

звукимови, інтонаційної виразності та мовного ритму для розвитку формативного аспекту; а також читання й аналіз художніх текстів, які комплексно впливають на мовленнєву компетентність. Практичне спілкування з однолітками та дорослими є важливою умовою засвоєння мовленнєвих умінь у природному середовищі [26, с. 7].

Варто наголосити, що процес мовленнєвого розвитку дитини має поетапний характер, потребує часу, регулярного мовленнєвого тренування та активної участі у комунікативних ситуаціях.

Рис. 1.2. Функції мовлення

На думку Т. Губанової, до провідних форм і жанрових різновидів усного мовлення належать такі, як діалог, полілог, бесіда, суперечка, дискусія, диспут, монолог, доповідь, звіт, розповідь і переказ [18, с. 15]. Специфіка усного мовлення визначається рядом чинників, серед яких: наявність адресата комунікації, поєднання контекстуальних і ситуативних компонентів, виражена емоційність, експресивність, а також імпровізаційний характер і відсутність попередньої підготовки мовлення

[18, с. 17].

Усне мовлення реалізується переважно у двох основних формах — монологічній та діалогічній. Монологічне мовлення визначається як розгорнуте висловлення, адресоване як самому мовцю, так і слухачам, що характеризується граматичною цілісністю, логічною послідовністю та завершеністю думки [24, с. 16]. Ця форма мовлення вирізняється складнішою композиційною структурою та потребує строгого дотримання граматичних норм і логіки викладу. Основною метою монологу є вплив на аудиторію, переконання її у певній позиції [16]. Порівняно з діалогічним мовленням, монолог має більшу складність і формується у дітей пізніше. Тому розвиток монологічного мовлення учнів у навчальному процесі є спеціальним педагогічним завданням, яке потребує систематичної роботи протягом усього періоду навчання [16].

Поняття діалогу трактується в науковій літературі з різних позицій, зокрема в широкому філософському аспекті, де він розглядається як процес взаємодії смислів, що належать як особистості, так і культурі, й репрезентовані в різноманітних формах [17]. У педагогічній практиці особливу цінність мають динамічні діалоги, що моделюють автентичне усне спілкування в організованому вигляді та слугують джерелом прикладів для демонстрації різних комунікативних намірів [3, с. 162].

О. В. Петрик трактує усне мовлення як здатність людини вербалізувати свої думки, емоції, уявлення й інформацію шляхом звукового мовлення [34, с. 164]. Серед ключових характеристик усного мовлення, визначених у наукових дослідженнях, варто виокремити:

Артикуляція - правильність вимови звуків і слів, що забезпечує зрозумілість і виразність мовлення;

Правильність - відповідність мовлення лексичним і граматичним нормам;

Логічність - послідовність та зв'язність висловлювань;

Доцільність - використання адекватної лексики залежно від комунікативної ситуації;

Підтримання уваги - здатність утримувати інтерес слухачів;

Темп мовлення - адаптація швидкості мовлення до аудиторії;

Інтонація - вираження емоційного стану мовця, підкреслення важливих аспектів;

Активне слухання - взаємодія з реакцією слухачів;

Адаптація до аудиторії - варіювання лексики і стилю відповідно до співрозмовників;

Гучність і чіткість - забезпечення доступності для сприйняття;

Виразність - живе та емоційне подання змісту;

Зв'язність - логічне поєднання елементів мовлення [34, с. 170].

Усне мовлення є ключовою комунікативною навичкою, що використовується у повсякденному житті, навчанні та професійній діяльності, і воно розвивається та вдосконалюється через практику.

Отже, мовлення розглядається як процес застосування мовних засобів для комунікації, передачі та сприйняття інформації шляхом усного використання слів, фраз і речень. Особливе значення на заняттях із розвитку мовлення слід надавати формуванню навичок ведення діалогу, який виступає базовим інструментом міжособистісної комунікації.

1.2. Сучасні підходи до формування мовлення в учнів початкової школи

Формування усного мовлення виступає одним із провідних принципів навчання української мови в початковій школі, оскільки охоплює всі аспекти мовленнєвої діяльності молодших школярів. Ефективне мовленнєве навчання передбачає системну роботу над правильною артикуляцією, чіткістю та інтонаційною виразністю висловлювань, збагаченням активного словника учнів, а також над точністю й доречністю

вживання лексичних одиниць у побудові зв'язних висловлювань [1, с. 85].

Для ефективного володіння мовою недостатньо лише засвоїти лексику, правила вимови, читання та граматику. Важливо також опанувати навички правильного вимовляння, вживання, змінювання та комбінування слів у речення, а також розпізнавати лексичні одиниці і розуміти смислове навантаження висловлювань, тобто оволодіти практичними вміннями комунікації рідною мовою. Рівень успішності будь-якої діяльності, зокрема мовленнєвої, безпосередньо залежить від сформованості відповідних умінь і навичок.

Суттєвою умовою ефективного розвитку мовленнєвих умінь виступає цілеспрямоване та регулярне організоване слухове сприймання мовлення. Відтворення учнями напам'ять уривків художніх текстів або діалогів має формальний характер і не відповідає розмовному стилю. Для ефективного розвитку усного мовлення учням необхідно самостійно створювати діалоги в природних комунікативних ситуаціях, використовуючи засвоєні лексичні та граматичні засоби на відповідні теми [11, с. 15].

Під час освітнього процесу з розвитку усного мовлення учні набувають навичок логічного і послідовного висловлення власних думок, враховуючи конкретний контекст спілкування, а також сприйняту, прочитану чи побачену інформацію. Вони опановують прийоми опису, розповіді та аргументованого міркування, що дає змогу чітко висловлювати ставлення до теми висловлювання [40, с. 16].

Робота з формування мовленнєвих умінь учнів початкової школи включає такі основні напрями:

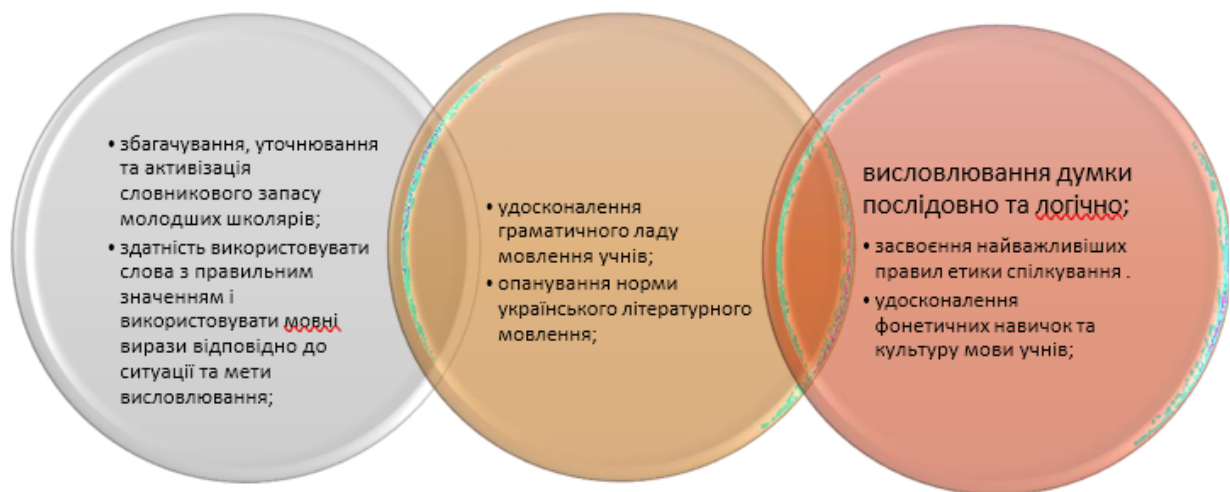

Рис.1.3. Напрямки розвитку мовлення здобувачів початкової освіти

Озвучені напрями роботи над розвитком мовлення слугують основою для формування усних комунікативних навичок у молодших школярів. К. Пономарьова визначає головні завдання уроків розвитку мовлення в початковій школі, серед яких виокремлюються:

- збагачення мовлення учнів за допомогою засобів виразності, таких як порівняння, епітети, метафори, без застосування спеціалізованої термінології;
- формування навичок використання цих виразних засобів у власному усному та письмовому мовленні;
- удосконалення діалогічного мовлення;
- розвиток умінь створювати усні тексти (розповіді, описи, міркування) із застосуванням малюнків, питань, послідовності ілюстрацій, опорних слів і початкових речень [35, с. 3].

Ключовим аспектом розвитку усного мовлення є робота зі словом, що охоплює опрацювання лексичних одиниць, словосполучень і речень, а також загальний розвиток мовленнєвої компетенції [3, с. 29].

Процес цілеспрямованого та систематичного збагачення словникового запасу молодших школярів вважається пріоритетним, при цьому особлива

увага приділяється управлінню лексичною роботою, що активізує мовленнєву діяльність учнів [26, с. 8].

За думкою О. В. Чупріної, найбільш дієвим засобом впливу на дитину та стимулювання її емоційного й мисленнєвого розвитку є краса, велич і виразність рідної мови [49, с. 165]. Тому педагогам слід послідовно розширювати життєвий досвід учнів, формувати навички спостереження, уяви, творчого мислення, оцінювання, узагальнення й словесного вираження власних переживань.

Методичні засоби збагачення лексики охоплюють природне мовне середовище, навчальний процес, ілюстративні матеріали та технічні прийоми, які педагог використовує в бесідах з дітьми. Особливе значення має процес поповнення лексики під час читання, що сприяє розширенню активного словникового запасу (зокрема прикметників і дієслів), робить мовлення більш насиченим, емоційним і виразним. При цьому важливо враховувати як кількісні, так і якісні параметри збагачення словникового запасу [7, с. 65–68].

Велике значення у розширенні лексичного запасу учнів належить мовленню вчителя, яке виступає зразком для наслідування, має бути грамотно структурованим, лексично різноманітним і змістовним. Таким чином, педагогічне мовлення є ключовим джерелом поповнення словникового запасу дітей.

Практика збагачення та уточнення лексики є невід'ємною частиною уроків читання. Для того, щоб учні не лише знали мову, а й свідомо її використовували, вони повинні проявляти зацікавленість у вивченні та аналізі кожного слова, словосполучення та речення [20].

Фундаментом формування усного мовлення є система вправ, спрямованих на всебічний розвиток мовленнєвих навичок. До таких вправ належать робота зі словником (пошук синонімів, тлумачення значень слів, складання речень), логічні завдання, конструювання речень на основі

спостережень, перекази, описові вправи за малюнками, заучування текстів, а також словесне образне малювання та інші [40].

Для ефективного розвитку образного усного мовлення необхідно реалізувати низку навчальних завдань, серед яких — розширення та поглиблення знань про слова-імена, символічні та дієслівні слова; поступове занурення учнів у багатство мовного світу; формування самостійності та незалежності у мовленнєвому використанні; розвиток уяви та фантазії дітей; удосконалення вмінь долати труднощі у роботі зі словом, мотивації до покращення мовлення, спостережливості та кмітливості; сприяння переносу знань, здобутих на уроці, у нові комунікативні ситуації; а також стимулювання практичного застосування набутих знань [29].

Реалізація цих завдань на уроках розвитку мовлення забезпечує як кількісне, так і якісне збагачення мовленнєвих умінь учнів.

К. Пономарьова наголошує на значущості формування навичок ведення діалогу, оскільки діалогічне мовлення передбачає взаємодію двох або більше співрозмовників. Учні потрібно вчити орієнтувати свої висловлювання на співрозмовника, ретельно слухати його та формувати відповіді, які відповідатимуть змісту його реплік. Окрім того, важливо вдосконалювати технічні характеристики мовлення, зокрема регулювати гучність голосу, темп, чіткість та інтонацію [25].

Навчання діалогічного мовлення здійснюється послідовно, починаючи від відтворення мовних зразків і поступово переходячи до самостійного конструювання діалогів. У цьому процесі ефективним є застосування різноманітних завдань, таких як відтворення та інсценування діалогів із прочитаних казок і оповідань, доповнення незавершених діалогів, побудова діалогів за зразком, складання діалогів із використанням допоміжних матеріалів, а також створення діалогів на основі ситуативних малюнків або описаних ситуацій [16].

Покращення навичок діалогічного мовлення, зокрема здатності ставити питання та надавати відповіді, вимагає впровадження вправ, які сприяють засвоєнню норм мовленнєвого етикету, дотриманню правил ввічливості та розвитку комунікативної культури [21].

Л.О. Варзацька та Л.М. Шевченко виокремлюють поняття «діалогічної єдності» як основний елемент діалогічного мовлення, що включає сукупність двох або більше взаємопов'язаних реплік. Засвоєння цієї мовленнєвої форми вимагає вивчення різних видів діалогічних єдностей [8].

Початковий етап опанування діалогічної єдності включає засвоєння елементів - запитань і відповідей, формування питальних речень, доповнення незавершених діалогів і поступове знайомство зі структурою діалогу. Типові схеми діалогічних єдностей включають: питання - відповідь; питання - відповідь - питання; повідомлення - питання; повідомлення - повідомлення; спонукання - повідомлення.

Опанування окремими типами діалогічних єдностей відбувається через системний комплекс вправ, що охоплює знайомство із зразком, формування діалогічних реплік і складання цілого діалогу. У навчальному процесі використовуються два типи комунікативних ситуацій: природні (спонтанні) та штучні (навчально-мовленнєві), які стимулюють активну участь учнів, підвищують їх інтерес і сприяють застосуванню необхідних висловлювань [8, с. 105].

Навчання відбувається у три основні етапи:

Перший етап - навчання діалогічним єдностям (питання - відповідь). Ця форма є найпоширенішою та використовується для вирішення пізнавальних і соціально-комунікативних завдань. Запитання виступає як ініціативна репліка, що стимулює відповідь, допомагаючи отримати нову інформацію або уточнити наявну. Уміння ставити запитання свідчить про активне сприйняття і усвідомлення учнем навчального матеріалу, що

потребує виділення головного та чіткого формулювання проблеми [13, с. 131]. Навчання відповідати на запитання сприяє розвитку умінь лексико-семантичного вираження результатів мисленнєвої діяльності. Для формування діалогічного мовлення Н. Гавриш радить застосовувати різноманітні види бесід і ігор, зокрема звертати увагу на навички активного слухання співрозмовника [30].

Другий етап - узагальнення. Учні активно спілкуються між собою у різних комунікативних ситуаціях та іграх, що сприяє формуванню динамічної психолінгвістичної моделі «підмет-присудок», розширенню словникового запасу, розвитку граматичного ладунку та покращенню вимови [30].

Третій етап - удосконалення навичок. Включає використання діалогів, сюжетно-рольових ігор, комунікацію з незнайомими людьми. Сюжетно-рольова гра відповідає потребам дитини в реалізації власних ідей і переживань, сприяє переходу від засвоєних сюжетів до самостійного створення нових [4].

Регулярне опрацювання текстового матеріалу сприяє формуванню мовленнєвих умінь учнів, стимулюючи їхню здатність до спостереження, аналізу та узагальнення лексико-граматичних явищ у цілісному контексті. Учні набувають навичок побудови усних висловлювань, використовуючи фотографії, ілюстрації з підручників та відеоматеріали, що сприяє розвитку їх монологічного та діалогічного мовлення на базовому рівні. Формування вміння складати розповідь за серією малюнків включає: виявлення спільних персонажів, визначення місця і часу дії, опис дій персонажів, складання логічної історії з причинно-наслідковими зв'язками [10, с. 2].

Навчальні програми для молодших школярів передбачають активне використання казкових текстів, основними видами роботи є їх аналіз, переказ, творче переосмислення та створення нових казок [64, 65].

Г. Ткачук, підтримуючи ідеї В.О. Сухомлинського, визначає казки як

потужний засіб розвитку усного мовлення дітей, наголошуючи, що вони виступають «свіжим вітром, який запалює полум'я дитячих думок і слів» [40]. Відомо, що аудіювання, як процес сприйняття та осмислення усної мови, має тісний зв'язок із навчанням усного мовлення, особливо в частині розвитку діалогічних та монологічних умінь [48].

Вчителі початкової школи мають володіти знаннями про основні механізми аудіювання, які включають сприйняття звукового потоку, розпізнавання слів, речень і логічних структур, а також розуміння їх значення. Цей процес сприяє розвитку глибинних когнітивних функцій синтезу, що забезпечує «стискування» інформації й формування у свідомості учня узагальнених понять, які можуть виражатися як окремими висловлюваннями, так і більшими мовними одиницями, аналогічними абзацам або розділам письмового тексту. Завдяки цьому учень здатен осягати загальний зміст теми, наприклад, під час прослуховування пояснень учителя.

Аналіз і синтез інформації в процесі аудіювання вимагають від учнів умінь виділяти ключові, цікаві й значущі моменти, відокремлюючи їх від другорядних деталей. Цей рівень аудіювання називають також рівнем відбору актуальної інформації [36].

Крім того, аудіювання під час діалогу характеризується швидкою реакцією на висловлювання співрозмовника, оскільки такі вислови, як правило, є семантично завершеними й мають безпосередню комунікативну мету.

Для сприйняття розгорнутого монологічного чи діалогічного мовлення, як-от радіопередачі, подкасти, театральні або кінематографічні виступи, характерна єдність логічних зв'язків та послідовне розгортання теми. У реальному житті ці форми мовлення часто взаємопов'язані та можуть переходити одна в одну.

На нашу думку, аудіюванню, як і іншим видам мовленнєвої діяльності,

необхідно навчати цілеспрямовано, застосовуючи спеціальні методичні підходи. Це пояснюється тим, що під час аудіювання учні опрацьовують значно більший обсяг мовного матеріалу, ніж при усному мовленні в межах однієї теми. Крім того, певні види мовленнєвої діяльності, зокрема сприйняття тривалих усних повідомлень, на уроках практикуються недостатньо, що негативно впливає на розвиток відповідних навичок [46].

Педагоги повинні усвідомлювати, що процес аудіювання базується на контексті навчальної діяльності та конкретній комунікативній ситуації. Тема виступає ключовим змістовним елементом тексту для сприйняття на слух, тоді як комунікативне завдання визначає ціль цього процесу. Саме ці чинники визначають структуру та організацію ефективної комунікації.

Аудіювання, як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності, розпочинається з усвідомлення учнем його комунікативної мети та необхідності виконання. Ефективне сприймання аудіотексту можливе лише за умови наявності відповідних психолінгвістичних та мовних передумов, зокрема достатнього рівня володіння українською мовою. За недостатньої сформованості необхідних навичок учнів доцільним є впровадження цілеспрямованої підготовки до сприймання на слух.

Далі зосередимо увагу на ключових етапах організації підготовки до аудіювання в умовах початкової школи [48].

Вибір аудіоматеріалу. Текст для аудіювання може бути представлений у різних жанрах: діалог між двома чи більше особами, оповідання, прозові уривки, казки тощо. Незалежно від форми (монолог або діалог) матеріали мають бути цікавими, інформативними та містити чітку логічну структуру.

Формулювання комунікативного завдання. Мета аудіювання повинна бути чітко визначена та спрямована на активне залучення учнів до розв'язання конкретного завдання. Загальні вказівки на кшталт «прослухайте текст і постарайтеся зрозуміти його зміст» є недостатньо результативними. Комунікативні завдання повинні бути чіткими та

стислими, щоб учні початкових класів могли легко утримувати їх у робочій пам'яті та ефективно виконувати необхідні дії під час аудіювання.

Організація підтримки учнів під час аудіювання. Після ознайомлення з текстом учитель створює перелік ключових слів і словосполучень, які подаються учням із відповідними поясненнями. Особливу увагу слід приділяти власним іменам, які рекомендується записувати на дошці для полегшення їхнього запам'ятовування.

Сприймання і розуміння мовлення безпосередньо залежать від особливостей мовного матеріалу та середовища прослуховування. З урахуванням цих чинників умови аудіювання поступово ускладнюються, що є основою спеціалізованої навчальної програми.

Отже, для ефективного формування усного мовлення у молодших школярів застосовуються різні методичні підходи, зокрема збагачення лексичного запасу, робота з текстовими матеріалами, розвиток діалогічного та монологічного мовлення, а також цілеспрямоване навчання навичкам аудіювання.

1.3. Використання платформи YouTube як засобу розвитку мовлення молодших школярів

Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, зростання ролі візуального контенту в процесі ознайомлення з інформацією зумовили суттєві зміни в підходах до візуалізації навчального матеріалу. Особливе місце серед засобів візуалізації займає відео, що дедалі активніше інтегрується в освітній процес. Попит на освітні відеоматеріали та відеоуроки значно збільшився під час карантинних заходів, кризових ситуацій пов'язаних з повномасштабним вторгненням країни-агресорки на територію України і широкого впровадження дистанційного навчання.

За оцінками дослідників, відеофільми мають сильний емоційний

вплив на учнів і сприяють формуванню у них особистісного ставлення до представленого матеріалу. Серед переваг відео- та кіноматеріалів варто виділити здатність миттєво передавати реальність, особливу манеру комунікації ведучого з аудиторією (зокрема у випадку телевізійних програм чи освітніх шоу), можливість використання збільшених схем, м'яку та природну подачу інформації, кольорове оформлення, музичний супровід і фон. Спостерігаючи за подіями на екрані, учень занурюється в умови, максимально наближені до реального середовища, що сприяє глибшому розумінню й засвоєнню знань [27, с. 42].

Відеонавчальні матеріали привертають увагу учнів не лише завдяки своїй емоційності, а й через поєднання різноманітних каналів сприйняття. Це зумовлює їхню ефективність у навчальному процесі та зростаючу популярність серед педагогів і здобувачів освіти (див. рис. 1.4) [20].

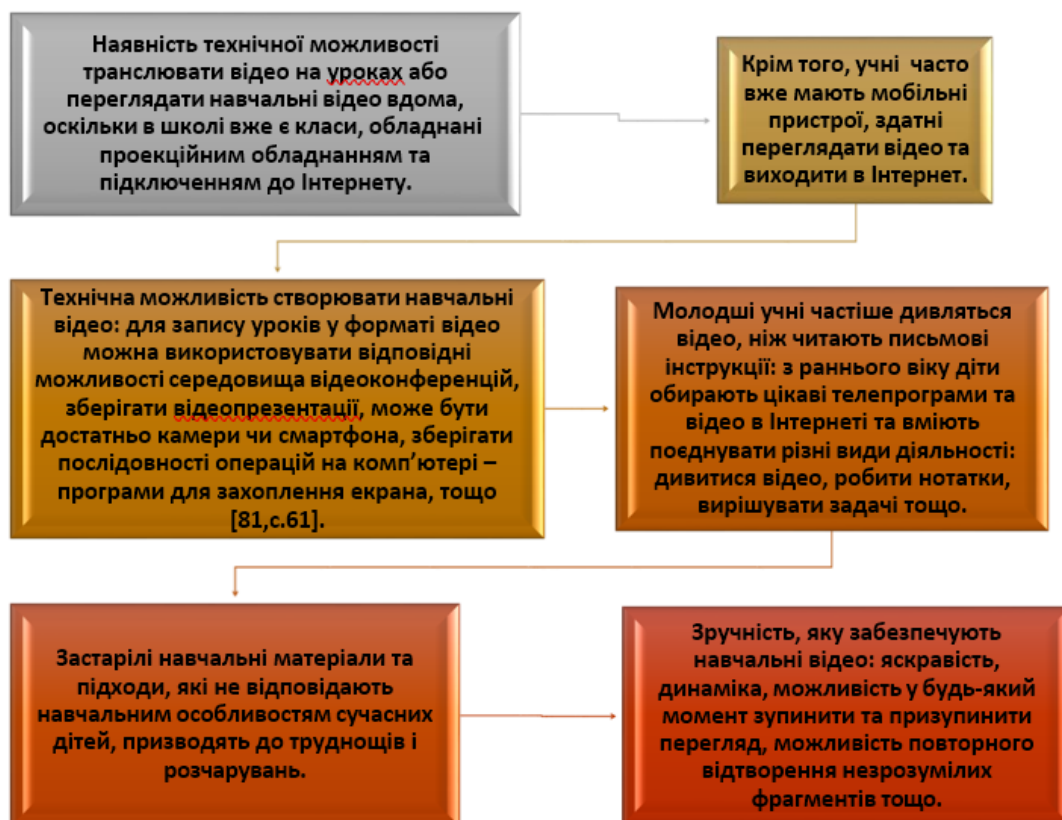

Рис.1.4. Причини привабливості навчальних відеоматеріалів

Згідно з результатами дослідження, проведеного на замовлення

Німецької ради культури та освіти, YouTube все активніше використовується дітьми молодшого шкільного віку як інструмент для самостійного навчання. Учні свідомо шукають навчальний контент, щоб поглибити свої знання з окремих предметів або краще зрозуміти складні теми. YouTube посідає чільне місце в інформаційному просторі дітей і підлітків, поступаючись за популярністю лише месенджеру WhatsApp. Майже половина опитаних зазначили, що регулярно використовують платформу саме з освітньою метою [4].

Одним із ключових чинників привабливості YouTube для школярів є велика кількість пояснювальних відео, що доступно подають навіть складний матеріал, а також можливість неодноразового перегляду відео та зручність керування темпом навчання (постановка на паузу, перемотування тощо). Дослідження засвідчили, що школярі найчастіше звертаються до YouTube для повторення навчального матеріалу та поглиблення розуміння тем, вивчених у школі [46]. Крім того, платформа активно використовується для підготовки домашніх завдань і самостійного ознайомлення з новими темами, які викликають інтерес в учнів.

З нашої точки зору, освітній потенціал YouTube пояснюється низкою чинників: доступність широкого спектра навчальних відео: учні можуть самостійно обирати автора, стиль викладу та рівень деталізації; можливість взаємодії: через коментарі користувачі можуть отримувати додаткові пояснення як від автора відео, так і від інших глядачів; використання інтерактивних відео: такі відео містять завдання, виконання яких впливає на подальший хід навчання (напр., вибір наступного відео залежно від правильності відповіді).

Проте варто зважати і на недоліки використання YouTube у навчанні, серед яких - наявність реклами, складність перевірки достовірності поданої інформації, а також відсутність негайного зворотного зв'язку у більшості випадків [21].

Отже, платформа YouTube може стати дієвим і привабливим засобом для розвитку мовлення молодших школярів за умови ретельного підбору навчального контенту та супроводу з боку педагогів або батьків. Такий підхід забезпечує не лише безпеку, а й цілеспрямоване пізнавальне навчання.

Згідно з дослідженням І. В. Шишка, освітні відеоматеріали на YouTube мають потенціал ефективно сприяти формуванню усного мовлення в молодших школярів, однак для цього потрібно дотримуватися визначених методичних рекомендацій [49]:

Добір якісного контенту: слід обирати відео, які відповідають віковим та пізнавальним особливостям дітей, мають чітку структуру, доступний виклад інформації, а також привабливу візуалізацію. Перевага надається відеоматеріалам, які поєднують навчальний зміст із елементами розваги та мотивації.

Попередній перегляд: учитель або батьки мають заздалегідь переглядати відео, щоб переконатися в його відповідності освітнім цілям та ціннісному змісту.

Активне спостереження під час перегляду: під час перегляду важливо ставити учням запитання, що спонукають до осмислення побаченого та почутого. Це сприяє залученню дітей до активного мовлення.

Післяпереглядове обговорення: обговорення змісту відео (події, персонажі, основна думка) сприяє розвитку розуміння, аналізу інформації та формуванню навичок логічного викладу думки.

Сюжетно-рольові ігри: імітація ситуацій з відео за допомогою рольових ігор сприяє закріпленню матеріалу, розвитку мовленнєвої активності та творчого мислення.

Створення коротких розповідей: учні мають можливість після перегляду переказати сюжет, описати персонажів або події, що сприяє

формуванню навичок зв'язного мовлення.

Звернення до знайомих тем: використання відео на теми, близькі або вже відомі дітям, підвищує інтерес до матеріалу та мотивує до висловлення власних думок.

Робота над вимовою: акцентування уваги на правильній артикуляції нових або складних слів з відео з подальшим повторенням сприяє розвитку фонетичної компетентності.

Творчі завдання: створення власних історій або діалогів на основі переглянутого відео активізує мовлення, розвиває креативність та мовленнєве самовираження.

І. В. Шишко підкреслює важливість підтримки інтересу учнів і створення позитивного емоційного фону для успішного розвитку мовленнєвих навичок.

За оцінкою О. В. Чупріної, одним із дієвих методів розвитку усного мовлення у молодших школярів є застосування відеоуроків з української мови, розміщених на платформі YouTube. Такі відеоуроки інтегрують візуальні та аудіальні канали сприйняття, що покращує розуміння та закріплення мовного матеріалу [49]. Автор підкреслює важливість ретельного відбору відеоконтенту, рекомендується віддавати перевагу ресурсам, створеним досвідченими педагогами або авторитетними освітніми організаціями, з урахуванням вікових та навчальних особливостей школярів.

Т. Цепенюк розглядає платформу YouTube як ефективний інструмент розвитку усного мовлення дітей молодшого шкільного віку, зокрема через організацію мовленнєвих та сюжетно-рольових ігор [46]. Автор пропонує низку дидактичних прийомів, які сприяють активізації мовленнєвої діяльності учнів.

Серед мовленнєвих ігор виокремлено такі:

Шоу «Опиши та вгадай»: діти переглядають відеоролик без звуку

(наприклад, фрагмент мультфільму), описують події та персонажів, а інші учасники повинні за описом визначити, про який сюжет йдеться.

«Намалюй і поясни»: учням пропонується описати сцену з переглянутого відео та створити відповідну ілюстрацію, після чого порівнюються зображення з оригіналом.

«Тема зараз»: після перегляду тематичного фрагмента (наприклад, про родину чи тварин) учні висловлюються на задану тему, використовуючи лексику з відео.

До сюжетно-рольових ігор, запропонованих дослідницею, належать:

«Ведучий новин»: учень у ролі ведучого або репортера коментує події, представлені у відео, вигадуючи додаткові деталі.

«Ролі героїв»: відтворення діалогів персонажів переглянутого відео з можливістю їхнього переосмислення або створення нових сюжетних ліній.

«Вчитель і учень»: один учасник виконує роль вчителя, який пояснює зміст відео іншому учню, що формує навички монологічного мовлення.

«Змініть сюжет»: учні змінюють розвиток подій або фінал відео, зберігаючи основну сюжетну канву, що сприяє розвитку творчого мислення.

Ці види діяльності базуються на візуально-аудіальному сприйнятті інформації та створюють передумови для розвитку мовленнєвої активності, креативності, вміння працювати в команді та застосовувати мовленнєві одиниці у нових ситуаціях. Ігри такого типу активно формують навички комунікативної компетентності учнів початкової школи та відповідають засадам інтерактивного навчання.

У контексті використання мультимедійних ресурсів для розвитку усного мовлення молодших школярів, С. Хомич розглядає рольові ігри на основі мультфільмів, розміщених на платформі YouTube, як ефективний інструмент мовленнєвого розвитку учнів початкової школи. Авторка пропонує низку вправ, спрямованих на активізацію комунікативної

діяльності дітей, зокрема:

«Перевтілення у героїв»: після перегляду фрагменту мультфільму діти виконують ролі його персонажів, вигадуючи нові сюжетні лінії, діалоги чи альтернативні варіанти завершення історії [45, с.42].

«Театралізована зйомка»: учні інсценізують сцени з мультфільму за допомогою іграшок, власних малюнків або імпровізованих декорацій, додаючи власні репліки та події.

«Змініть кінцівку»: діти створюють власні версії завершення переглянутої історії, що сприяє розвитку креативного мислення та навичок зв'язного мовлення.

«Запитання для героїв»: учні в ролі журналістів ставлять запитання персонажам мультфільму, відповідаючи від імені цих героїв, що стимулює розвиток діалогічного мовлення та емпатії.

«Діалоги без звуку»: переглядаючи фрагменти мультфільму без звукового супроводу, діти самостійно конструюють діалоги відповідно до побачених ситуацій, що активізує мовленнєве мислення.

«Творче продовження»: учні фантазують і озвучують подальший розвиток подій після завершення мультфільму, вводячи нових героїв або пригоди.

На думку дослідниці, такі мовленнєво-рольові ігри створюють природне мовленнєве середовище, у якому діти можуть активно спілкуватися, розвивати креативність, спонтанність, уміння висловлювати власні думки, а також удосконалювати навички розуміння контексту та виразного мовлення. Крім того, вони сприяють формуванню позитивної мотивації до вивчення мови через емоційно привабливу форму роботи [45, с. 44].

Таким чином, дослідники наголошують на важливості використання платформи **YouTube** як ефективного засобу для розвитку усного мовлення учнів у шкільній освіті. При цьому доцільно враховувати низку аспектів та

тенденцій, які зумовлюють дидактичну цінність даної платформи:

Доступ до різноманітного контенту. YouTube надає вчителям можливість добирати навчальні відеоматеріали різної тематики - від пізнавальних до художньо-розважальних - відповідно до цілей і завдань навчальної програми.

Візуально-аудіальна підтримка навчального процесу. Мультимедійні ресурси платформи сприяють глибшому розумінню й засвоєнню матеріалу, особливо для учнів із переважно візуальним або аудіальним стилем навчання. Різні формати відео забезпечують гнучкість у педагогічному підході.

Можливості для самостійного навчання. YouTube сприяє автономії учнів у здобутті знань, оскільки вони можуть самостійно переглядати навчальні відео, розширювати та поглиблювати знання з певних тем, повертатися до складних моментів у зручному для себе темпі.

Умови для розвитку мовленнєвої практики. Відео стають основою для активізації усного мовлення: обговорення побаченого, переказ змісту, висловлення особистої думки, участь у рольових або творчих завданнях після перегляду.

Розвиток критичного мислення. Перегляд відеоконтенту може стимулювати учнів до аналізу, порівняння, оцінювання інформації, формування аргументованих суджень, що є важливим чинником розвитку не лише мовленнєвих, а й когнітивних навичок [44].

Разом з тим, слід враховувати певні виклики та обмеження, пов'язані з інтеграцією YouTube у освітній процес. Серед них - необхідність фільтрації контенту, загроза потрапляння на відео, що містять неприйнятну інформацію, відсутність гарантованого педагогічного зворотного зв'язку, а також труднощі в забезпеченні навчальної цілеспрямованості перегляду.

Отже, використання платформи YouTube у процесі розвитку мовлення молодших школярів має значний педагогічний потенціал, проте потребує

зваженого, цілеспрямованого й методично обґрунтованого підходу з боку вчителя.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ YOUTUBE ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

2.1. Аналіз реалізації проблеми у сучасній практиці початкового навчання

На сучасному етапі розвитку початкової мовної освіти в Україні одним із провідних напрямів лінгводидактичних досліджень виступає розроблення ефективних підходів до формування в учнів початкових класів умінь і навичок вільного володіння державною мовою. Це, у свою чергу, сприяє становленню їхньої здатності до повноцінної мовленнєвої взаємодії в різноманітних соціальних контекстах. Означена проблематика привертає увагу науковців, методистів та педагогів-практиків, а результати їхньої діяльності знаходять відображення в нормативно-методичному забезпеченні: Державному стандарті початкової освіти, типових навчальних програмах, підручниках, методичних рекомендаціях і посібниках.

Освітні трансформації в Україні здійснюються на основі компетентнісного підходу, що передбачає розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти. Серед них одне з провідних місць займає компетентність «вільне володіння державною мовою». Вона охоплює здатність учнів формулювати власні думки усно й письмово, виражати емоції, аргументовано доводити свою позицію, розвивати читацький інтерес, естетичне сприймання мови, а також усвідомлення її значення як інструмента спілкування і культурного самовираження. Застосування української мови в різноманітних життєвих ситуаціях є важливим чинником повноцінної соціалізації учнів. Саме тому формування цієї компетентності визначено пріоритетним завданням мовно-літературної освітньої галузі [25].

Відповідно до оновленої редакції Державного стандарту початкової освіти, навчальний зміст систематизується в межах освітньої галузі «Мови і література» [25], що реалізується через навчальні предмети «Українська мова (мова і читання)» із врахуванням вікових особливостей учнів, визначених у Типових навчальних планах [25].

Згідно з Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти, укладеною під керівництвом О. Я. Савченко, головним завданням мовно-літературної освіти в початковій школі є гармонійний розвиток особистості дитини шляхом залучення її до різних видів мовленнєвої діяльності. У фокусі освітнього процесу перебуває формування ключових компетентностей, передусім комунікативної та читацької, а також розвиток здатності вільно й ефективно користуватися українською мовою з метою самореалізації, культурного і духовного збагачення, активної соціальної взаємодії та участі в міжкультурному спілкуванні. Значна увага приділяється також збагаченню емоційно-чуттєвої сфери молодших школярів і стимулюванню їх мовленнєвої креативності [38].

У ході опанування української мови в початковій школі здійснюється цілеспрямована практична підготовка учнів, яка включає послідовне засвоєння, закріплення й поглиблення мовних знань, а також їхнє творче застосування у процесі виконання навчальних завдань. Усі ці компоненти реалізуються відповідно до оновленої навчальної програми з української мови для початкового рівня загальної середньої освіти [29].

Зміст програми знаходить відображення у підручниках з української мови для 3 класу, створених різними авторами [9, 13, 22, 23, 35]. Зокрема, варто відзначити новий підручник під редакцією М. Вашуленка, який вирізняється серед попередніх посібників змістовим наповненням та доступною структурою розподілу навчального матеріалу за темами й розділами. У ньому реалізовано сучасні підходи до навчання, зокрема: роботу в парах, групову та індивідуальну діяльність, дидактичні ігри, а також інтерактивні методики («мікрофон», «дерево рішень», «незакінчене речення» тощо) [10].

З метою підтримки педагогічних працівників і здобувачів освіти, які навчаються у змішаному або дистанційному режимі, з 11 грудня 2020 року в Україні працює онлайн-платформа «Всеукраїнська школа онлайн». Матеріали цієї платформи доступні також на YouTube, де розміщено відеоуроки, що відповідають концепції мікронавчання. Відеоконтент

складається з коротких роликів тривалістю до семи хвилин, доповнених конспектами з основними теоретичними положеннями, завданнями для самостійного опрацювання, візуальними схемами, картами та тестами для перевірки знань. Водночас слід брати до уваги, що молодші школярі потребують підтримки дорослих — учителів або батьків — під час організації та налаштування індивідуального освітнього маршруту.

Отже, вивчення української мови й розвиток мовленнєвих умінь у молодших класах є неможливими без застосування принципу візуалізації. Використання візуальних засобів сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу, стимулює розвиток пам'яті, мислення та уяви, виступає джерелом знань і підтримує комунікативну орієнтацію освітнього процесу. Результативність їх застосування визначається характером взаємодії під час уроку та ступенем його інтенсивності.

З метою дослідження особливостей розвитку усного мовлення учнів початкової школи було проведено спостереження за навчальними заняттями з української мови, а також організовано анкетування вчителів початкових класів. Головною метою дослідження стало виявлення практичних аспектів застосування платформи YouTube як інструменту для розвитку усного мовлення, а також аналіз рівня навчальних досягнень учнів третього класу у цьому напрямі.

Спостереження, здійснене під час уроків української мови, було спрямоване на аналіз організації освітнього процесу в початковій школі, зокрема оцінювання доцільності та ефективності використання ресурсу YouTube у навчанні, виявлення рівня сформованості мовленнєвих умінь учнів, а також визначення чинників, що впливають на успішність розвитку їхнього усного мовлення.

Для додаткового збору інформації було проведено анкетування серед чотирьох вчителів початкових класів Херсонського навчально-виховного комплексу №56 «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови I ступеня – гімназія» Херсонської міської ради.

Отримані результати анкетування, що стосуються використання платформи YouTube та її доцільності на уроках української мови зокрема для розвитку мовлення, показали різноманітність думок серед педагогів (зразок анкети наведено у додатку А). На питання «Які засоби навчання Ви використовуєте?» майже 90 % респондентів відзначили застосування дидактичного матеріалу, зокрема роздаткових карток із різноманітними завданнями та вправами, спрямованими на реалізацію диференційованого підходу, а також наочних матеріалів (таблиці, схеми) і технічних засобів (комп'ютер, проектор, мультимедійна дошка).

Згідно з опитуванням, 85 % учителів використовують ресурси платформи YouTube під час уроків, проте 32 % з них відчувають труднощі у процесі підготовки та застосування цього інструменту. Найчастіше вказувані причини включають недостатній рівень теоретичних знань з питань створення контенту та організації роботи з платформою YouTube і мультимедійною дошкою (18 %), а також значний часовий ресурс, необхідний для пошуку відповідних відеоматеріалів (32 %).

Серед тих педагогів, які активно застосовують YouTube, 38 % виготовляють відео власноруч, тоді як 64 % використовують готові матеріали. Приблизно 8 % опитаних пояснюють відсутність мотивації для використання платформи недостатньою матеріально-технічною базою навчального закладу та надмірною кількістю учнів у класі.

У межах анкетування було поставлено запитання: «На якому типі уроків, на Вашу думку, доцільніше за все використовувати відеоконтент?». На основі отриманих відповідей і класифікації типів уроків за В. Онищуком було побудовано рейтинг (див. рис. 2.1). Найбільш ефективним для використання відеоматеріалів вчителі вважають урок формування умінь і навичок (36 %). Далі за частотою згадувань розташувалися: урок узагальнення й систематизації знань (26 %), урок контролю та корекції знань, умінь і навичок (18 %), комбінований урок (16 %), урок засвоєння нових знань (8 %) та урок застосування знань, умінь і навичок (6 %).

У процесі аналізу чинників, що впливають на розвиток усного

мовлення, педагоги переважно акцентували увагу на таких формах діяльності, як написання творчих робіт, переказ змісту, усне висловлення думок у відповідь на запитання. У контексті формування вербальних умінь більшість респондентів виокремили навички переказування, побудови діалогів і монологічного мовлення. Водночас варто зазначити, що значна частина опитаних не враховує у процесі мовленнєвої підготовки таких важливих аспектів, як розвиток навичок активного слухання, уміння розуміти позицію співрозмовника, адекватно добирати тип і стиль мовлення відповідно до мети спілкування, а також здатність редагувати мовлення — як власне, так і чужого авторства — з метою його удосконалення та переконливості.

Варто зазначити, що 96 % респондентів висловили потребу у додатковій інформації щодо ефективного використання платформи YouTube для розвитку мовлення учнів початкової школи.

За підсумками анкетування можна зробити висновок, що більшість педагогів застосовує YouTube на уроках української мови здебільшого для засвоєння мовних знань, а розвиток мовлення посідає другорядне місце.

Окрім того, частина вчителів уникає використання платформи через брак методичних знань про її ефективне застосування, труднощі в роботі з комп'ютерною технікою та мультимедійною дошкою, а також через відсутність необхідних технічних умов для проведення уроків із мультимедійною підтримкою.

Це свідчить про необхідність впровадження системного цілісного підходу до використання платформи YouTube, особливо з урахуванням дидактичних і гігієнічних вимог, спрямованого на розвиток мовлення.

Під час спостереження за практикою викладання української мови в початковій школі було виявлено низку проблем у розвитку мовлення учнів. Зокрема, відзначено труднощі з послідовним та логічним викладом думок, недостатнє застосування виразних мовних засобів відповідно до конкретної комунікативної ситуації та мети висловлювання, неправильне вживання лексичних одиниць, а також обмеженість багатозначності

словникового запасу.

2.2. Організація експериментального дослідження з використання платформи YouTube для розвитку мовлення третьокласників

Теоретичний аналіз проблеми розвитку мовлення молодших школярів із застосуванням платформи YouTube, викладений у першому розділі дослідження, став основою для створення системи організації навчальної діяльності та формування критеріїв і показників для оцінювання рівня мовленнєвого розвитку учнів третього класу.

Метою експериментального дослідження було встановлення рівня мовленнєвого розвитку учнів третього класу Херсонського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови І ступеня – гімназія» № 56 Херсонської міської ради, а також перевірка ефективності впровадження розробленої системи роботи із застосуванням платформи YouTube для розвитку мовлення.

Для реалізації поставленої мети було визначено наступні завдання:

1. Проаналізувати практику застосування вчителями платформи YouTube як засобу розвитку мовлення учнів початкової школи на уроках української мови.
2. Вивчити рівень мовленнєвого розвитку учнів на констатувальному етапі експериментального дослідження.
3. Визначити валідність проведеної експериментальної роботи.
4. Перевірити ефективність формувального етапу експерименту, пов'язаного із застосуванням платформи YouTube для розвитку мовлення учнів третіх класів.

Педагогічне дослідження здійснювалося у 2024–2025 навчальному році поетапно з використанням методів аналізу, проєктування, діагностики, експерименту та узагальнення. Зміст кожного етапу дослідницької програми представлено у таблиці (див. табл. 2.1).

Загальна вибірка учасників дослідження становила 28 учнів третього

класу Херсонського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови І ступеня – гімназія» № 56 Херсонської міської ради.

Таблиця 2.1.

Програма експериментальної роботи

Етап	Мета роботи	Зміст роботи
Теоретико-аналітичний етап	Аналіз науково-методичної, психологічної та педагогічної літератури з питань застосування платформи YouTube для формування мовлення у здобувачів початкової освіти.	Формулювання мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження; проведення теоретичного аналізу, розробка та впровадження концептуальних основ, визначення цілей, розробка змістового наповнення і побудова організаційної моделі роботи з розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку із застосуванням ресурсів платформи YouTube.
Констатувальний етап	Створення класифікації рівнів та відповідних індикаторів мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку. Оцінювання ступеня сформованості мовленнєвих навичок учнів 3 класу в межах шкільної педагогічної практики.	Визначення ключових напрямів розвитку мовленнєвих компетентностей дітей молодшого шкільного віку з інтеграцією платформи YouTube. Розробка та формулювання критеріїв і відповідних індикаторів для оцінки реального рівня мовленнєвого розвитку учнів. Формування експериментальної та контрольної груп для проведення дослідного експерименту. Проектування експериментальної моделі навчальної діяльності з розвитку усного мовлення учнів 3 класу з використанням ресурсів платформи YouTube. Підготовка комплексу навчально-практичних вправ для реалізації дослідно-експериментального навчання молодших школярів.
Формувальний	Інтеграція розробленої	Здійснення впровадження та

етап	експериментальної моделі розвитку мовлення за допомогою платформи YouTube у освітній процес учнів третього класу. Визначення рівня ефективності застосування системи шляхом аналізу та узагальнення даних, отриманих на формуальному етапі експерименту.	реалізації системи розвитку мовленнєвих навичок учнів третього класу із застосуванням платформи YouTube. Проведення оцінки та аналізу кількісних і якісних показників, отриманих у процесі формуального етапу дослідження.
Контрольний етап	Провести аналіз і узагальнення результатів формуального етапу експериментального дослідження. Організувати та структурувати зібрані експериментальні дані, а також сформулювати обґрунтовані висновки і практичні рекомендації.	Виконати формулювання підсумкових висновків і рекомендацій на базі отриманих результатів дослідження, а також окреслити напрями і перспективи подальших наукових досліджень у відповідній сфері.

Для оцінювання рівня розвитку усного мовлення учнів третього класу було проведено констатувальні зрізи за допомогою спеціально розроблених контрольних завдань (див. додаток Б), відібраних згідно з встановленими критеріями та показниками мовленнєвого розвитку. Отримані дані були опрацьовані з використанням кількісно-якісного підходу до аналізу навчальних досягнень школярів. Виконання завдань порівнювалося з критеріями оцінювання мовленнєвого розвитку, зокрема за змістовим, регулятивним, мовно-структурним та емоційно-ціннісним аспектами (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Критерій	Показники
Змістовий	Добір відповідного за змістом і фактажем мовного матеріалу; виокремлення та розкриття тематики й провідної ідеї тексту; вияв здатності до творчого підходу та нестандартного мислення під час виконання завдань.

Регулятивний	Уміння визначати й упорядковувати складові частини тексту, встановлювати між ними логічні зв'язки; послідовно та логічно відтворювати зміст; застосовувати мовні засоби виразності та різноманітний лексичний запас у мовленнєвому оформленні.
Мовно-структурний	Здатність усвідомлювати мету діяльності, планувати та організовувати її виконання, вносити корективи, здійснювати контроль, аналізувати перебіг і результати. Уміння доречно використовувати жести, міміку та емоційні реакції обличчя відповідно до ситуацій спілкування.
Емоційно-ціннісний	Уміння аналізувати ситуації спілкування, осмислювати власну точку зору та передбачати можливі способи взаємодії; здатність уважно слухати, брати участь в обговореннях, чітко висловлювати власну думку та обґрунтовувати її під час комунікації.

Згідно з установленими критеріями та відповідними індикаторами, рівень мовленнєвого розвитку учнів було класифіковано за традиційною трирівневою шкалою: низький, середній і високий.

Початковий рівень характеризується здатністю будувати лише зв'язні речення, проте з помилками у їхній структурі та обмеженим словниковим запасом. Учень під час діалогу робить довгі паузи, не уважно слухає співрозмовника, перебиває його, не завжди використовує ввічливі слова та має неправильну вимову.

Середній рівень передбачає формування зв'язного тексту, однак зі збідненим змістом. Виникають відхилення від авторського тексту (переказ) чи теми (твір), неповне розкриття головної думки, недоліки у структурі тексту (відсутність плану, зачинку чи кінцівки). Учень допускає помилки в побудові речень та логічних зв'язках між ними, використовує обмежений словниковий запас. Загалом орієнтується в ситуації спілкування, досить швидко реагує у діалозі, проте часом ігнорує окремі репліки співрозмовника та не завжди дотримується мовленнєвого етикету.

Високий рівень передбачає вміння майстерно структурувати

змістові речення відповідно до теми і заголовка, багатий словниковий запас. Учень оперативно включається в діалог, проявляє високу комунікативну культуру, уважно і доброзичливо слухає співрозмовників, чітко висловлює власну думку, обсяг та мова діалогу відповідають критеріям.

Аналіз виконання контрольних завдань на констатувальному етапі дослідження засвідчив наявність певних труднощів у мовленнєвій діяльності учнів. Так, під час виконання першого завдання більшість респондентів (54 %) виявили труднощі у правильному використанні слів із довідки, що зумовило порушення граматичної структури речень у 48 % випадків. Ці дані свідчать про переважання середнього рівня сформованості мовленнєвих умінь. Прояви креативності та нестандартного мислення були зафіксовані лише у 22 % учнів.

При виконанні другого завдання – складанні діалогу – виявлено такі недоліки, як обмеженість словникового запасу, лексичні помилки, відсутність логічної послідовності висловлювань. У 44 % учнів репліки були шаблонними та повторюваними, у 10 % випадків — простежувалося ігнорування реплік співрозмовника, а у 6 % — недотримання норм мовленнєвого етикету. Також були зафіксовані поодинокі випадки порушення мовних норм.

Узагальнені результати рівня розвитку мовлення учнів 3-х класів подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Стан розвитку мовлення здобувачів початкової освіти
(констатувальний етап) у %**

Критерій	Рівень	Експериментальна група (ЕГ)	Контрольна група (КГ)
Змістовий	Початковий	32	41
	Середній	56	49
	Високий	12	10
Регулятивний	Початковий	40	38

	Середній	44	46
	Високий	16	16
Мовно-структурний	Початковий	42	42
	Середній	48	50
	Високий	10	8
Емоційно-ціннісний	Початковий	40	42
	Середній	44	42
	Високий	16	16

На основі аналізу отриманих результатів можна зробити такі висновки: хоча статистичні розбіжності між учнями є незначними, все ж простежуються окремі відмінності в рівнях сформованості мовленнєвих умінь. У цілому мовленнєвий розвиток більшості третьокласників знаходиться на середньому рівні за всіма визначеними критеріями. Узагальнені результати констатувального етапу дослідження подано у таблиці 2.4 та відображено графічно на рисунку 2.1.

Результати зрізів стали підставою для формування контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп з приблизно однаковим рівнем мовленнєвого розвитку, що забезпечило належні умови для проведення формувального етапу дослідження.

У процесі аналізу рівня розвитку мовлення учнів третіх класів було виявлено низку проблемних аспектів, зокрема: поширеність мовленнєвих помилок, обмеженість словникового запасу, порушення логіки та послідовності у побудові висловлювань; неоднозначне ставлення вчителів до впровадження платформи YouTube у навчальний процес; зосередження переважно на засвоєнні мовних знань під час її використання, а не на розвитку мовленнєвої компетентності; недостатня увага до формування комунікативних навичок у молодших школярів.

Отже, запропонована експериментальна система розвитку усного мовлення за допомогою ресурсів платформи YouTube вимагає не лише теоретичного осмислення, а й практичної реалізації з урахуванням

необхідності формування сприятливих умов для цілеспрямованої та ефективної усної комунікації.

Таблиця 2.4.

Узагальнені дані констатувального етапу у %

Рівень освітніх досягнень	ЕГ	КГ
Високий	14	14
Середній	52	50
Початковий	38	40

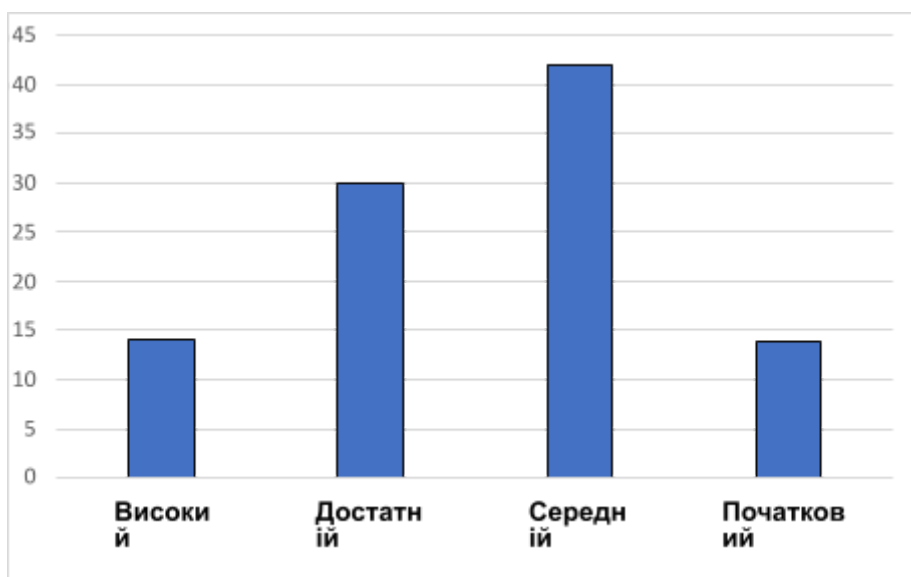

Рис. 2.1. Узагальнені дані констатувального етапу

На основі результатів, отриманих під час констатувального етапу дослідження, була спроектована експериментальна система розвитку навичок усного мовлення молодших школярів із залученням платформи YouTube та мультимедійних ресурсів.

Структура цієї системи спирається на комплекс вправ, розроблених спеціально для третьокласників, і передбачає поступове формування мовленнєвих умінь у процесі опанування української мови. Завдання системи охоплюють три основні етапи — підготовчий, текстовий і ситуативний — які реалізуються із залученням мультимедійних презентацій та відеоматеріалів із платформи YouTube.

Підготовчий блок передбачає виконання завдань на слухання, орієнтованих на роботу з окремими словами, словосполученнями та реченнями. Основне завдання цих вправ — розширення та активізація словникового запасу учнів, що є базовим компонентом мовленнєвої діяльності. Особлива увага приділяється засвоєнню лексичних явищ, таких як омонімія, полісемія, синонімія й антонімія, а також формуванню словосполучень і граматично правильних речень.

Практичні вправи з реченнями передбачають їх аналіз, синтез та аналіз-синтез із використанням мультимедійної підтримки. Інструкції та елементи вправ демонструються за допомогою проектора або інтерактивної дошки, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та активізації пізнавальної діяльності учнів.

Нижче наведено приклади підготовчих вправ із використанням мультимедійної підтримки (повний перелік вправ подано у Додатках Г, Ж, Д).

Гра «Відгадай казку»

Мета: розвивати мовленнєве чуття, активізувати словниковий запас, формувати навички усного висловлення. **Опис вправи:** учням демонструється слайд або відеофрагмент, на якому українські народні або літературні казки зашифровані за допомогою емодзі (наприклад, 🐺 👧 🌲 - «Вовк і семеро козенят» або 🐻 👧 🍲 - «Маша і ведмеді»). На розпізнавання казки відводиться 10 секунд. Після цього з'являється правильна відповідь (назва казки). Якщо учням не вистачає часу, вони можуть натиснути «паузу», подумати і озвучити свою версію.

Інструкція для вчителя: увімкнути мультимедійну презентацію або відео на екрані (проектор/смарт-дошка); запропонувати дітям уважно подивитися на емодзі та спробувати визначити, про яку казку йдеться;

заохочувати дітей формувати відповіді повним реченням: *«Я думаю, що це казка "...” тому, що...»*; після кожного прикладу коротко обговорити зміст казки або її головних героїв.

Покликання на казку: <https://www.youtube.com/watch?v=7cXNPslHY84>

Дидактична гра «Одне слово»

Покликання: <https://www.youtube.com/watch?v=YLjq9UoMSA>

Вправи цього етапу спрямовані на аналіз, інтерпретацію та структурування текстів різних жанрів і стилів мовлення, з особливим акцентом на формуванні зв'язного усного мовлення. Основними джерелами для мовленнєвої діяльності учнів є аудіотексти, відеокліпи (фрагменти фільмів, мультфільмів, навчальні відеоматеріали з платформи YouTube), ілюстративні матеріали та особисті життєві спостереження дітей.

Такі завдання сприяють формуванню комунікативної компетентності, активізують критичне та креативне мислення, розвивають уміння формувати власну думку, орієнтуючись на інформацію, подану в різних форматах.

Застосування платформи YouTube у навчанні дозволяє реалізувати авторське бачення подачі матеріалу, підвищити мотивацію учнів, ефективність засвоєння знань та активізувати мовленнєву діяльність. У порівнянні з традиційним підходом, мультимедійний контент сприяє кращому сприйняттю й розумінню навчального матеріалу.

Методика базується на застосуванні технічних засобів (комп'ютер, Інтернет, проектор, інтерактивна дошка) та програмного забезпечення (презентації, відеоматеріали, навчальні публікації) і передбачає три види практики: підготовчу (збагачення лексичного запасу, робота з реченнями), текстову (створення зв'язних усних висловлювань) та ситуативну

(мовленнєва діяльність у змодельованих комунікативних ситуаціях).

Методика забезпечує інтеграцію мультимедійного контенту в освітній процес, сприяючи розвитку комунікативних умінь молодших школярів.

2.3. Результати дослідження

У ході дослідження створено і випробувано експериментальну систему розвитку мовлення учнів третього класу із застосуванням платформи YouTube. Процес дослідження здійснювався за визначеним алгоритмом.

Проведено констатувальний етап для визначення рівня розвитку мовлення учнів за заданими критеріями.

Розроблено систему вправ і завдань, інтегрованих із платформою YouTube.

Проведено формувальний етап, у ході якого перевірено ефективність запропонованої методики (контрольний зріз).

Для підсумкового оцінювання застосовували контрольне завдання (див. Додаток В), результати якого співставляли з вихідними показниками.

Аналіз результатів показав статистично значущу позитивну динаміку в експериментальній групі. Це дає підстави стверджувати, що запропонована методика є ефективнішою порівняно з традиційним підходом.

У таблиці 2.5 наведено узагальнені результати спостережень за навчальною діяльністю учнів контрольної та експериментальної груп, а також показники їх виконання контрольних завдань. Аналіз отриманих даних вказує на наявність істотних відмінностей у рівнях сформованості мовленнєвих умінь між учнями контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп. Після завершення формувального етапу експерименту спостерігається статистично значуща різниця за всіма критеріями оцінювання.

Таблиця 2.5.

Стан розвитку мовлення учнів (контрольний етап) у %

Критерій	Рівень	Експериментальна група (ЕГ)	Контрольна група (КГ)
Змістовий	Початковий	13	34
	Середній	67	54
	Високий	20	12
Регулятивний	Початковий	18	32
	Середній	58	50
	Високий	24	18
Мовно-структурний	Початковий	23	34
	Середній	55	56
	Високий	22	10
Емоційно-ціннісний	Початковий	18	34
	Середній	58	50
	Високий	24	16

Таблиця 2.6.

Узагальнені дані контрольного етапу у %

Рівень навчальних досягнень	ЕГ	КГ
Високий	24	16
Середній	58	50
Початковий	18	34

У результаті аналізу динаміки розвитку усного мовлення учнів третіх класів на констатувальному та контрольному етапах експерименту встановлено валідність запропонованої експериментальної методики. Підтверджено її ефективність, що виявляється в активізації комунікативної, когнітивної та творчої компетентностей здобувачів освіти. Зафіксовано позитивну динаміку в зростанні пізнавальної й творчої активності учнів, їх навчальної мотивації та мотивації до пізнання, а також прагнення до досягнення успіху.

До результативних видів діяльності в межах експериментального навчання з використанням платформи YouTube було віднесено виконання мовленнєво-комунікативних вправ, переказ, побудову діалогів, аналіз

текстових і відеоматеріалів, участь у сюжетно-рольових іграх, створення казкових сюжетів тощо.

Дані, отримані в ході спостережень за освітнім процесом та унаслідок опитування вчителів і учнів, засвідчили, що реалізація системи мовленнєвих завдань із використанням YouTube платформи сприяє розвитку мовлення здобувачів початкової освіти і водночас урізноманітнює традиційний підхід до навчання української мови. Мультимедійний супровід та можливості візуалізації (статичної та динамічної) забезпечили збагачення навчального процесу за допомогою яскравих зображень, ігрових компонентів та нетрадиційного способу подання навчального матеріалу.

Аналіз результатів контрольних завдань та навчальної діяльності учнів контрольної та експериментальної груп підтвердив, що зростання рівня сформованості мовленнєвих умінь учнів безпосередньо пов'язане з цілеспрямованим і педагогічно доцільним використанням платформи YouTube. Учні експериментальної групи продемонстрували вищі результати у таких видах діяльності, як побудова зв'язних і послідовних висловлювань, вживання мовленнєвих засобів, збагачення словникового запасу, а також виявили креативність і самостійність у продукуванні власних текстів. Крім того, було відзначено покращення навичок планування, організації, аналізу та оцінювання власної діяльності, здатності орієнтуватися в різних типах мовленнєвих ситуацій, а також умінь уважно слухати співрозмовника, чітко висловлювати та аргументовано відстоювати власну позицію.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що впровадження експериментальної методики з використанням платформи YouTube сприяє ефективному формуванню мовленнєвої компетентності третьокласників.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань дослідження можна сформулювати такі загальні висновки:

Мовлення становить собою форму мовленнєвої діяльності, що передбачає використання мовних одиниць (слів, словосполучень, речень) в усній формі з метою передачі та отримання інформації. Воно є одним із провідних засобів міжособистісної комунікації. Основні компоненти усного мовлення складають фундамент мовленнєвої діяльності людини.

Розвиток мовленнєвих навичок у учнів початкової школи посідає ключове місце серед пріоритетів освітнього процесу, оскільки суттєво впливає на їх навчальні досягнення та вміння ефективно спілкуватися. До основних методичних підходів, які сприяють формуванню зазначеної навички, належать: мовна практика, яка активізує комунікативну діяльність у класі через діалоги, обговорення, рольові ігри, драматизацію, імпрровізацію, а також групову роботу, що передбачає підготовку презентацій; розвиток слухового сприймання за допомогою прослуховування аудіоматеріалів, зокрема аудіоказок; формування лексико-граматичних умінь, зокрема засвоєння нової лексики та граматичних структур через ігрові методи, тематичні словники, вправи на використання мовних одиниць у контексті; забезпечення зворотного зв'язку та організація самооцінювання, що дозволяє учням усвідомлювати власні досягнення та зони розвитку в усному мовленні.

Розвиток мовлення є безперервним процесом, що потребує системного підходу, сприятливого мовного середовища та постійної педагогічної підтримки.

У проведеному дослідженні окреслено теоретико-методичні основи використання платформи YouTube як інструменту підтримки навчання української мови в початковій школі. Зокрема, визначено функціональне значення цієї платформи у формуванні усного мовлення в учнів молодшого шкільного віку.

Проаналізовано чинники, що зумовлюють ефективність застосування YouTube в освітньому процесі початкової школи; охарактеризовано методи, прийоми, засоби навчання та запропоновано їх класифікацію. Розглянуто типи практичних завдань, спрямованих на розвиток мовлення молодших школярів.

На підставі результатів аналізу зроблено висновок, що інтеграція традиційних педагогічних методик із сучасними цифровими інструментами (зокрема, платформою YouTube) сприяє якісній модернізації освітнього процесу, підвищує рівень мотивації учнів та створює передумови для досягнення цілей освітньої діяльності.

Разом із тим, результати дослідження засвідчили неоднозначність ставлення вчителів початкової школи до використання платформи YouTube під час навчання української мови. Як правило, її застосування обмежується переважно формуванням мовних знань, а не повноцінною мовленнєвою діяльністю.

Для оцінки рівня розвитку мовлення учнів початкової школи було встановлено такі критерії: змістовий, структурний, емоційно-ціннісний та поведінково-регулятивний. Визначено три рівні володіння усним мовленням: початковий, середній та високий.

Експериментальний підхід до розвитку мовлення реалізовано через систему підготовчих, текстових та ситуативних вправ різних типів (наслідувальні, конструктивні та творчі) із роботою над словами, словосполученнями, реченнями та текстами. Завдання мали освітньо-пізнавальний і практичний характер, зосереджуючись на опануванні різноманітних видів мовленнєвої діяльності та набутті навичок ефективного усного спілкування.

Результати дослідження свідчать про помітне покращення рівня мовленнєвого розвитку учнів експериментальної групи. Після впровадження експериментальної системи у класі ЕГ відбулося зниження частки учнів із початковим рівнем мовлення на 20% (у КГ цей показник становив лише 6%), збільшення частки учнів із середнім рівнем на 8% (у

КГ без змін), а також зростання високого рівня на 10% (у КГ — лише на 2%).

Спостереження за навчальною діяльністю учнів обох груп та аналіз контрольних робіт підтвердили, що ефективність розвитку мовлення значною мірою залежить від раціонального використання наочних матеріалів. Учні експериментальної групи показали кращі результати у формуванні зв'язного мовлення, застосуванні мовних засобів, розширенні словникового запасу, а також продемонстрували більшу творчість і оригінальність в усних висловлюваннях. Вони також досягли суттєвих успіхів у плануванні, організації, аналізі та самооцінці власної мовленнєвої діяльності. Крім того, покращилися їхні навички орієнтації в різноманітних комунікативних ситуаціях, дотримання мовленнєвого етикету, вміння слухати співрозмовника та аргументовано відстоювати власну позицію.

Отже, результати контрольного зрізу підтверджують активізацію процесу розвитку мовлення в учнів під час експериментального навчання, що засвідчує валідність та ефективність розробленої системи роботи.

Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення особливостей навчального контенту платформи YouTube та його впровадження у освітній процес для розвитку навичок писемного мовлення молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадер В.І. Розвиток мовлення школярів: навч. посібник. К.: ІЗМН, 2017. 194 с.
2. Бех М. Особистісно орієнтовані технології навчання в початковій школі. Початкова школа. 2017. № 6. С. 36–40.
3. Біленко І. Початкова школа в контексті інноваційних освітніх змін. Використання сучасних технологій, форм та методів у початковій освіті. Х.:Пророк, 2021. 220 с.
4. Білоусова Л.І., Житенева Н.В. Дидактичні аспекти використання технологій візуалізації в навчальному процесі загальноосвітньої школи. Інформаційні технології і засоби навчання. 2024. Том 40. № 2. Online: 2076-8184. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1017/764>
5. Большакова І. О. Українська мова та читання. Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. 2020.
6. Бондарчук Є. Інтерактивні технології – шлях до створення ситуації успіху у навчальній діяльності молодшого школяра (за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»). *Початкова школа*. 2017. № 11. С. 1–5.
7. Бучинська О.В., Кожухар Л.Н., Левицька Л.В. та ін. 77 уроків з розвитку зв'язного мовлення у 1-4 класах. Х.: Вид. група «Основа», 2019.
8. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі тексту : метод. пос. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2011. 112 с.
9. Варзацька Л. О. Українська мова та читання Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. 2020.
10. Вашуленко М. Компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 1. С. 16–39.
11. Вашуленко М. С. У світі рідного слова. Зошит із розвитку мовлення. 3 клас: навч. посібник. К.: Освіта. 2020. 48с.

12. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. Київ : Освіта, 2016. 268 с
13. Вашуленко М. С. Українська мова та читання. Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. Грамота. 2020.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. І голов. ред. В.Т.Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун». 2017. 1736 с.
15. Використання масмедіа як засобу розвитку зв'язного мовлення у дітей. URL: <https://solotvino.irc.org.ua/news/10-01-28-10-06-2020/>
16. Гавриш Н. Пізнавальні діалоги з молодшими школярами. Науковий вісник Донбасу. 2011. № 1. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06vrppng.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
17. Гамза А. В. Аналіз тексту – теоретико-практична основа розвитку мовлення в учнів початкових класів. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. № 1. С. 72-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2015_1_15
18. Губанова Т. Формування загально-мовленнєвих умінь та навичок учнів засобами особистісно орієнтованого спілкування. *Початкова школа*. 2019. № 8. С.15–17.
19. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
20. Дорошкевич, Д. В., Томко, К. В. Аналіз інструментів оцінки ефективності візуального цифрового контенту. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7759>
21. Застосування візуальних засобів навчання для підвищення ефективності навчального процесу у молодшій школі. URL:

<http://ukraine-diplom.com/40/16217-zastosuvannya-vizualnixzasobivnavchannya-dlya-pidvishhennya-efektivnosti-navchalnogo-procesu-u-ptnz.html>

22. Захарійчук М. Д. Українська мова та читання Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. 2020.

23. Іщенко О. Л. Українська мова та читання. Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. 2020

24. Клименко А. Проблемна ситуація як засіб формування мотивації вивчення української мови. *Початкова школа*. 2019. № 9. С. 16–18.

25. Куліченко Н. М. Використання відеоматеріалів на уроках англійської мови. 2015.
URL:<http://dnz156.klasna.com/uk/article/vikoristannyavideomaterialiv-na-urokakh-angliisko.html>

26. Левіна Л. Розвиток мовленнєвої компетентності: діалогічне мовлення. Початкова освіта. 2018. № 46. С. 4–8

27. Логачевська С. П. НУШ Українська мова 3 клас. Мій помічник з розвитку мовлення.

28. Мартіна О. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів на уроках рідної мови. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб.наук. пр. / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2018. № 18 (1). С. 154-159.

29. Нікулочкіна О. В. Мультимедійний урок чи урок з мультимедійною підтримкою?
URL:https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp3/didaktika/nikulochkina.pdf

30. Овчарук О. В. Інформатизація освіти та застосування ІКТ для покращення якості освіти зарубіжжя. Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / гол.ред. В. Ю. Биков. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Центр. ін-т після

2.Shyyan.pdf

40. Ткачук Г. Технології формування зв'язного мовлення молодших школярів засобами художніх творів В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2015. № 10. С. 12–15.

41. Халова А. О. Формування сучасної науки: методика та практика // Матеріали VIII Всеукраїнської студентської наукової конференції. – Львів, Україна: 17 жовтня 2025 р. – С. 304.

42. Халова А. О. Альтернативи використання YouTube контенту в закладах початкової освіти // Science and Education: Synergy of Innovation : Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference (October 26–28, 2025). – Berlin, 2025. – С. 216.

43. Халова А. О. Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами YouTube-контенту // Innovations of Modern Science and Education : Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (October 2–4, 2025). – Vancouver, 2025. – С. 211.

44. Халова А. О. Особливості розвитку мовлення здобувачів початкової освіти // Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–15 травня 2025 р., Івано-Франківськ, Україна). – Івано-Франківськ, 2025. – С. 136.

45. Хомич С. Використання мультимедійних засобів у навчально-виховному процесі початкової школи. *Початкова школа*. 2010. № 11. С. 41–44.

46. Цепенюк Т. Особливості відеоконтенту платформи Youtube. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. Випуск 175. С.85-90. URL: file:///C:/Users/UNICEF/Downloads/Nzs_2019_175_20-2.pdf

47. Чабан О.В. Сучасні підходи до організації уроків української мови в початкових класах з інклюзивним навчанням. Інтеграція науки і практики в умовах модернізації спеціальної освіти України: збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 березня

2023 року / за загред. С.Д.Яковлевої, Н.В.Кабельнікової. 2023, с. 261-263

48. Чабан О.В., Браун Ю.С. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках української мови в умовах дистанційної освіти. European scientific congress. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2023.с. 360-363

49. Чупріна О. В. Система мультимедійних вправ на уроках української мови в 3-4 класах. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. № 7. С. 164–168.

50. Шарманова Н. М. Мовні кліше: з історії вивчення в лінгвістичній традиції. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2010. Вип. 5. С. 115-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2010_5_18.

51. Шишка І.В. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках в початкових класах: посібник. Шевченкове, 2013. С. 211.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вчителів початкових класів

Шановні колеги!

Просимо взяти участь в дослідженні проблеми розвитку усного мовлення учнів початкових класів із використанням YouTube платформи.

Анкетування анонімне, відповіді будуть використані в узагальненому вигляді. Заздалегідь вдячні за участь.

1. Які засоби навчання Ви використовуєте на уроках української мови?
2. За якими напрямками Ви проводите роботу з розвитку усного мовлення?
3. Які чинники впливають на ефективність мовленнєвого розвитку учнів?
4. Які вправи найбільш ефективні для мовленнєвого розвитку учнів?
5. Які види мовленнєвих умінь є пріоритетні у навчанні української мови, на Вашу думку?
6. Який зміст Ви вкладаєте в поняття "мультимедійна вправа", "мультимедійний урок", "урок з мультимедійною підтримкою"?
7. Яке Ваше ставлення до використання YouTube платформи на уроках української мови?
8. Чи використовуєте Ви YouTube платформу як засіб на уроках української мови? З якою метою?
9. Як часто Ви застосовуєте YouTube платформу у навчальному процесі? На якому етапі уроку?
10. На якому з типів уроків, на Вашу думку, найефективніше використовувати YouTube платформу?
11. Які труднощі трапляються у процесі використання YouTube платформи у навчанні молодших школярів?
12. Які, на Вашу думку, шляхи подолання труднощів у використанні YouTube платформи на уроках української мови є ефективними?

13. Які умови необхідно створити для того, щоб бути готовим до використання YouTube платформи?

14. Чи необхідне, на Вашу думку, використання YouTube платформи для розвитку усного мовлення молодших школярів?

15. Чи хотіли б Ви отримати додаткову інформацію з проблеми розвитку усного мовлення молодших школярів із використанням YouTube платформи?

Дякуємо за участь у науковому дослідженні!

Завдання для констатувального етапу експерименту

1. Склади речення за уривком відео без звуку. Використай слова з довідки: <https://www.youtube.com/watch?v=ekhjZwhLH1Y>

Довідка: допомагають, діти, взимку, птахи.

2. Склади діалог на тему «Розмова по телефону з однокласником».

Завдання для контрольного етапу експерименту

- 1. Склади речення за уривком відео без звуку. Використай слова з довідки: <https://www.youtube.com/watch?v=WDvZyQCsTbY>**

Довідка: білочка, грибочки, шишки.

- 2. З деформованих реченьклади зв'язний текст. Доповни текст своєю кінцівкою.**

тихо, у, було, саду; гойдав, віти, вітер, голі;

під, листя, сухе, лежало, деревами;

велике, Оксанка, раптом, яблуко, побачила.

- 3. Склади діалог на тему «Виклик лікаря по телефону».**

Підготовчі вправи для 3 класу

1. Гра «Асоціація»

Які асоціації у вас викликають слова:

ГУСЕНИЦЯ, ЖУРАВЕЛЬ, НІС, ЗОЛОТА, ГОСТРИЙ ?

- Утворіть словосполучення з цими словами.

- Порівняйте з тими, що представлені на екрані. *гусениця – гусениця трактора, журавель – журавель біля криниці, золота обручка – золота осінь, гострий ніж – гострий язик.*

- Чи вийшли у вас словосполучення з такими значеннями?
- Які значення мають слова в першій та другій колонці?

2. Прочитайте текст. Підкресліть слова, вжиті у переносному значенні.

Крокує з жовтим пензлем по землі золота осінь. Розфарбовує листя дерев, травичку. Зігріває своїм осіннім теплом землю – матінку. Щедрі дарунки залишає для звірів у лісі.

3. Прочитайте. Підкресліть слова, які звучать і пишуться однаково. Поясніть, що означає кожне слово.

- Рідна мати моя, ти ночей недоспала.
- Мати матір – це велике щастя.
- Ніс Микола воду джерельну до хати.
- Дід Мороз – червоний ніс – подарунки всім приніс.
- Я собаку люблю буду, побудую йому буду.

4. Складіть речення, використовуючи подані фразеологізми.

- Як рак свисне.
- Без задніх ніг.
- Гострий на язик.
- Піймати на гарячому
- Зарубай на носі.

5. Вправа «Асоціативний кошик»

- Зібратив кошик слова, протилежні за значенням до поданих.

День, небо, ранок, працелюбні, йде, сміливий, свято.

6. Складіть і запишіть словосполучення, змінюючи закінчення слів у дужках.

- *Берегти (книга)*
- *Малювати (картина)*
- *Допомагати (бабуся)*
- *Захоплюватися (музика)*
- *Розповісти (подруга)*
- *Займатися (спорт)*
- З одним із словосполучень складіть речення.

7. За опорними словами та малюнком склади з СІРЕНЬКИЙ, БІЛЕНЬКИЙ, ДОВГІ ВУХА, КУЦІЙ Х

8. Робота зі словниковим словом «БАТЬКІВЩИНА»

- Допиши синонім до слів *Україна, Вітчизна*.
- З'єднай слово зі схемою.

Країна Україна Батьківщина

— • = = • — — — • — •

- Допиши речення з вивченим словом. *Я люблю свою*
- З букв слова *Батьківщина* утвори нові слова.

9. З'єднай кожен фразеологізм з його синонімом.

Похнюпити носа дуже просити Душа в п'яти втекла обманювати
Кланятися в ніжки радіти Замилувати очі перелякатися Бути на сьомому
небі засмутитися

10. Прочитай народні прислів'я та приказки, віднайди в них антоніми.

- Правда та кривда – як вогонь та вода.
- Хороша пава, та погана слава.
- Вчення в щасті прикрашає, а в нещасті утішає.
- Багатому свято, а вбогому діла багато.

11. Відгадай, що це.

Рум'яний, запашний, пшеничний _____ Велике,
червонобоке, соковите _____ Солодка,
маленька, червоненька _____

- Загадай свої загадки, дібравши характерні ознаки до слів, що записані

в дужках.

(Яка?)_____ (Лисиця)

(Який?)_____ (Вовк)

(Яке?)_____ (Зайчєня).

12. Розкажіть, що ви знаєте про їжачка. Чим він відрізняється від інших звірів? Склади загадку про казкового їжачка. Скористайся поданим початком і запитанням.

Що за звір? Із голочок

Пошив собі піджачок_____ (де він гуляє?)

_____ (Що на голки чіпляє?)

13. Розгадай словникові слова в ребусах. Склади з ними речення.

14. Відгадай загадки.

✓ Довгі ноги, довгий ніс,
По болоті ходить скрізь. (*Лелека*)

✓ Кавунчики дрібненькі Смугасті та кисленькі У колючки вбралися
І кущиком назвалися (*Агрис*)

✓ З небесної діжки Крижані горішки, На землю упали
Школи нам завдали (*Град*)

● Зі словом – відгадкою складіть три речення: розповідне, питальне, спонукальне.

15. Гра «Відгадай казку» (відео)

Як називається казка? Чому дівчинка має таке ім'я? Хто і чому викрав маленьку красуню? Хто хотів подружитися з маленькою дівчинкою? Як жила дівчинка взимку? Кого вона врятувала? Де знайшла дівчинка нову домівку?

16. Користуючись малюнком, утворіть сполучення слів за поданими запитаннями

(Хто?)_____ (який?)

17. Розгляньте відео.

Назвіть по одному слову кожної частини мови, використовуючи предмети, які рухаються. (*Іменника, прикметник, дієслово*).

26. Складіть прислів'я. Поміркуйте, як ви їх розумієте.

- *Слухай багато, а думай ще більше.*
- *Дружби дружбою шукають.*
- *На дерево дивись, як родить, а на людину, як робить.*

- *Не одяг прикрашає людину, а добрі діла.*
- *Умій сказати, та умій і змовчати.*
- *Вчися чужому розуму, та свого не загуби.*
- *Діло майстра величає.*

28. Гра « Відгадай казку». Українські казки, зашифровані за допомогою емодзі. На вгадування лише 10 секунд, а потім прозвучить правильна відповідь. Але якщо цього часу мало, можна натиснути на паузу і ще подумати.

Покликання на казку: <https://www.youtube.com/watch?v=7cXNPslHY84>

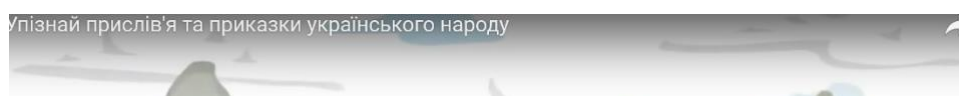
29. Вікторина «Відгадай казку за уривком» Вікторина «Відгадай казку за уривком»

Покликання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=YoJZqG7KgBE>

30. Упізнайте прислів'я. Поміркуйте, як ви їх розумієте.

- Як рак на горі свисне.
- За родинним столом і їжа смачніша.
- Хоч в око стрель.
- Язик до Києва доведе.
- Літо з дощами, а осінь з грибами.

Покликання <https://www.youtube.com/watch?v=VLB1UcsPawg>

31. Допоможіть школярам розпізнати слова, що означають позитивні риси характеру людини. Складіть три речення зі словами на вибір.

Безсердечність, байдужість, вдячність, жорстокість, чутливість, сердечність, грубість, справедливість, чуйність, доброта, зневага, повага, заздрість.

32. Дидактична гра «Назви одним словом». Обґрунтуй свій вибір.

Покликання на гру: <https://www.youtube.com/watch?v=YLjqi9UoMSA>

Текстові вправи для 3 класу

1. Прочитайте літературну казку.

Кашку варила, дітей годувала

У Сороки було семеро дітей. Прилетіла вона додому, а діти кричать:

– Їсти хочемо!

– Подождіть, любі, я вам каші наварю.

Наварила Сорока гречаної каші. Пахне каша, аж слинка у діток тече. Наклала мати каші в сім тарілочок, дала діткам ложечки, їдять дітки,

мовчать. А Сорока сидить біля столу, їй не вистачило каші, всю віддала дітям.

годує.

– Хай їдять, щоб не були голодні, а я полечу й щось собі їсти знайду.

- **Позначте, яке прислів'я відповідає за змістом цієї казці.**

Для ворони нема кращих дітей, як воронячі. Мати сама не їсть, а дітей

- **Перебудуйте казку, змінивши кінцівку і доповнивши основну частину так, щоб казка відповідала прислів'ю.**

Де двоє їдять, там і третій наїсться.

- **Можете скористатися одним із запропонованих варіантів продовження казки. Поясніть, який зовсім не підходить, а який підходить найкраще.**

1. Вирішили пташенята зачекати, доки мама щось і для себе їсти знайде.

2. Вирішили пташенята поділитися кашею з мамою.

3. Вирішили пташенята полетіти шукати їжу для мами.

2. Прочитайте текст. Сформулюйте головну думку.

Два товариші

Ішли лісом два товариші, і вискочив супроти них ведмідь.

Один кинувся навтьоки, видерся на дерево й заховався, а другий залишився на дорозі. Робити йому було нічого, – він упав на землю й удав з себе мертвого. Ведмідь підійшов до нього й почав нюхати: той і дихати перестав. Ведмідь понюхав йому обличчя, подумав, що мертвий, і відійшов.

Коли ведмідь пішов, хлопець зіліз з дерева і сміється:

- Ну що, – каже, – ведмідь тобі на вухо говорив?

- А він сказав мені, що погані ті люди, які в небезпеці від товариші втікають».

2. Прослухавши опис, визнач, про яких

тварин ідеться в описі. (Включений звук, але відео не показує)

Відобразіть їх назву у заголовку.

Покликання

на

відео: <https://www.youtube.com/watch?v=QDLfWgpzMBo>

Це найвищі наземні тварини на планеті. Самці сягають висоти близько 6 метрів і мають масу до 900 кг. Самці, зазвичай, трохи нижчі та легші. Шия у цих тварин надзвичайно довга, попри те, що вони, як і більшість ссавців, мають лише 7 шийних хребців. Малюнок на їхньому тілі складається з темних плям.

- Оберіть, до якого стилю належить текст. *Науковий*
Художній *Діловий*

3. Заповни пропуски назвами типів текстів. _____

- текст, у якому стверджується або заперечується яке-небудь явище, факт, поняття. _____ - текст, у якому описуються події в певній послідовності. _____ - текст, у якому описуються ознаки предметів, явищ, тварин людей.

4. Переглянь відео «Цитрусові рослини вдома»

Покликання

на

відео: <https://www.youtube.com/watch?v=jbFSI-WGWGk>

Склади

поради, як доглядати за посадженими рослинами.

5. Переглянь відео-пісеньку про тваринку.

Покликання на відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=JfgWeM5EZIQ>

- Ви, звичайно, впізнали цю тваринку.

- Яка вона?

- Розкажіть, де вона живе, як виглядає, чим харчується.

- Може вам відомо про неї ще щось дуже цікаве? Запишіть.

6. Переглянь відео « Легенда про мак».

- Яку назву має ця рослина?
- Опишіть його усно. (Запишіть опис квітки).

7. Визнач, це текст чи окремі речення? Поясни свою думку.

З кожної гілки на калині звисають важкі червоні грона Сюди прилітають журавлі. Вони відлетіли у вирій. А взимку з'являються поласувати калиною снігурі.

8. Прослухай текст В. Сухомлинського «Соромно перед Соловейком». Чому Ліді стало соромно?

Запишіть свою кінцівку тексту. Скористайтеся планом (Ліда збрала після себе сміття, щоб не залишати його у лісі. На запитання Олі відповіла, що соромно перед соловейком. Коли всі будуть засмічувати ліс, він перестане бути гарним місцем для відпочинку. Його можуть покинути птахи, зів'януть рослини. Ліс – це рідна хатина соловейка та всіх його мешканців. Соромно засмічувати їхню домівку).

Покликання на

текст: <https://www.youtube.com/watch?v=Qest81mRL9o>

9. Прослухай два тексти і порівняй їх. Яка між ними різниця?

Ходить осінь з пензлем.
Помахом руки фарбує дерева у кольори своєї пори. Стоїть ліс, немов казка.
Затамуйте подих – і ви почуєте голос чарівниці

Ходить чарівна осінь з казковим пензлем. Помахом руки фарбує дерева у різноманітні кольори своєї пори. Стоїть

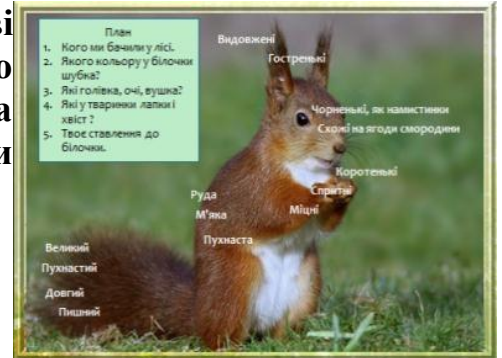
загадковий ліс, немов жива казка. Затамуйте подих – і ви почуєте мелодійний голос чарівниці.

Отже, прикметники, які є в тексті, називають ознаки предметів, дають можливість краще уявити картини осені.

10. Побудуй текст на основі плану, запропонованого на відео презентації. Скористайся словами та словосполученнями для довідки (зазначені на слайді).

План

1. Кого ми бачили у лісі.
2. Якого кольору у білочки шубка?
3. Які голівка, очі, вушка?
4. Які у тваринки лапки і хвіст ?
5. Твоє ставлення до білочки.

Ситуаційні вправи для 3 класу**1. Побудуйте діалог «Піклування про зайчενя»**

- Обміняйтеся враженнями про маленького друга.
- Правильно звертайтеся один до одного:

Арино, Аліно.

- Вживайте ввічливі слова.
- Використовуйте слова: *зайчєня, гарнєньке, весєлє, кумєднє, доглядати, милуватися.*

2. Складіть діалог «Наталка просить бабусю пришити гудзик»

- Попросіть бабусю надати допомогу.
- Вживайте слова: бабуся, Наталка, голка, гудзик, нитка, охайно, вузлик, вколоти, витягнути.
- Правильно звертайтеся один до одного: *бабусю, Наталочко, онучко.*
- Вживайте ввічливі слова.

3. Складіть діалог "Вечір у моїй родині"

- Обговоріть надання допомоги у виконанні домашнього завдання..

- Вживайте слова: щоденник, вірш, допомогти, домашнє завдання, письмово, правило, таблиця множення.
- Правильно звертайтеся один до одного: *доню, мамо, Оленко, матусю, бабусю, дідусю.*
- Вживайте ввічливі слова.

4. Складіть текст "Запитуй – відповідаємо"

- Щоб скуштувати корисних ягід калини, потрібно дати відповіді на запитання. Необхідно дібрати заголовок до утвореного тексту.

1. Калина – це кущ чи дерево?
2. Якого кольору квіти у калини?
3. Які плоди у калини?
4. Чим корисна калина?

5. Складіть і запишіть оповідання «Рибалка» за малюнком та поданими словами та за власними спостереженнями.

Використовуйте слова: *піднятися на світанку, вудочки, пожива, клює, ловиться, риба, райдуга.*

6. Складіть діалог

• Ситуація: після вистави в ляльковому театрі ви зустрілися з однокласницею, поділитись враженнями від відвіданої вистави в ляльковому театрі.

- Вживайте слова: зала, артисти, режисер, освітлювач, модельєр – костюмер, головні персонажі (герої) затамувавши подих.
- Правильно звертайтеся один до одного.
- Вживайте ввічливі слова.

7. Складіть діалог

• Ситуація: мама повернулася з роботи додому, а там безлад, немитий посуд, брудне взуття сина...

- Обговорити з мамою права та обов'язки дитини вдома.
- Вживайте слова: *безлад, настрій, права, обов'язки, сміття, приборав, посуд, взуття, купити.*
- Правильно звертайтеся один до одного.
- Вживайте ввічливі слова.
- Висловлюйте власні судження: *я вважаю..., на мою думку...*

8. Складіть діалог ознайомившись з текстом

Прочитайте текст на відео .

ВІДПОЧИНОК НА ПРИРОДІ

У гарну погоду ми проводимо вихідні за містом на березі річки. У нас є улюблене місце для зупинки — невелика галявина під величезним крислатим дубом. Кожен знаходить собі заняття до душі: хтось ловить рибу, хто грає у волейбол, хтось гуляє лісом. Ми обов'язково розводимо багаття. Приємно сидіти біля багаття і співати пісні під гітару. Повертаємося додому ввечері, набравшись сил і енергії.

• Складіть і розіграйте діалог на тему «Збираємося на прогулянку до річки (в ліс, за місто, в парк)».

9. Складіть продовження діалогу за поданим початком.

- — Оленко, ти вже помила посуд?
- Так.
- — Привіт, ходімо у кіно.
- З радістю. Зачекай, я...
- — Добрий вечір, Тарасик удома?

— Так. Зачекай...

• — Чого ти сумуєш, дівчинко?

— Я загубила...

• — Івасику, ти вже підготував повідомлення про тварин?

— Так. Але...

10. Перебудуйте речення, так, щоб вийшов діалог на тему «Зустріч»

- Привіт!

- Доброго ранку!

- Ти тривалий час хворів. Як твоє здоров'я?

- Радий зустріти тебе.

- Я теж радий тебе бачити!

- Звертайся, якщо потрібна допомога.

- Я вдячний тобі за турботу й увагу.

- Допоможи мені, будь ласка, з математики.

- Завжди радий допомогти тобі.

- Я відчуваюся добре.

- Ми ж друзі!

11. Перегляньте відео про лікаря.

Покликання на відео:

https://www.youtube.com/watch?v=EJ_v6EZA_So

- Кого ви бачите?

- Що робить лікар?

- Що потрібно робити, щоб менше хворіти?

- Куди ви звертаєтеся, насамперед, коли відчуваєтеся погано?

• За опорними словами та словосполученнями складіть діалог «У шкільному медпункті». Опорні слова: *що сталося, сильний біль, температура, термометр, червоне горло, підвищена температура, викликати лікаря, вдячна за пораду.*

12. Складіть діалог «У лікарні»

• Уяви, що тебе заболів зуб, ти пішов до зубного лікаря. Яка розмова може відбутися між вами?

План діалогу:

1. *Привітання.*

2. *Мета приходу до лікаря.*

3. *Розмова між тобою і лікарем.*
4. *Подяка за лікування або пораду.*
5. *Прощання.*

13. Розмова по телефону

• Уяви, що ти телефонуєш своєму другові. Відповіла мама друга. Поміркуй, як ти привітаєшся. Про що запитаєш у неї? З'ясувавши, що друга немає вдома, як завершиш розмову?

• Склади діалог, використовуючи опорні слова. Опорні слова: *добрий день, будь ласка, запросіть, перекажіть, до побачення.*

14. Спортивна секція

• Уяви, що твій друг займається в спортивній секції і тобі хочеться дізнатися, що це за секція, як вона працює, що треба, щоб записатися до секції.

• Опорні слова: *футбол, теніс, плавання, тиждень, тренер, тренування, заняття.*

• Склади діалог, використовуючи опорні слова.

15. Прослухайте уривок із казки. Разом із сусідом по парті відтворіть діалог між Лисицею і Вовком.

Лисиця позбирала рибу, сіла та й їсть

Зирк — аж вовк панібрат біжить.

— *Здорова була, лисичко-сестричко!*

— *Здоров!*

— *А що це ти робиш, лисичко-сестричко?*

— *Рибу їм.*

— *Дай же й мені!*

— *Піди сам собі налови!*

— *Та як же я наловлю, коли не вмію? Хоч навчи, як її ловити!*

— *Піди до ополонки, встроми хвоста у воду і сиди тихенько*

та й приказуй:

«Ловися, рибко, велика й маленька!» То вона й наловиться.

— *Спасибі за науку!*

Побіг вовк мерщій на річку та хвіст в ополонку...

Покликання на

казку: <https://www.youtube.com/watch?v=LZi9VXViAkg>

